

Korsholm skoles 50 års jubilæum 1936-1986

Korsholm skole umiddelbart efter indvielsen i 1936

Indholdsfortegnelse

Forord af Christian Siegumfeldt

Degne, skoleholdere og skoleledere i Foldby sogn af Christian Siegumfeldt

Skoler og undervisning i Foldby gennem tiderne af Christian Siegumfeldt

Foldby skole i lærer Thiesens tid af Christian Siegumfeldt

Landsbydinens Jerimiade af Peder Jæger

Skoleminder fra Tinning omkring århundredskiftet af Margrethe Aagaard

Erindringer om en landsbydegn af Margrethe Aagaard

Norring skole af Chresten Christensen

Et lærervikariat i 1921 af Pouyl Larsen, lærer ved Norring skole

Foldby skole i lærer Madsens tid af Edel og Jens Christian Nielsen

Glimt fra skolens første år af Agnethe Gydesen

Nye tider af Børge Kromand

Skoledage af Yvonne Tønnesen

Billeder fra Hinnerup Egnsarkiv

Et festskrift til en 50-årig jubilar.

I anledning af Korsholm skoles 50-års jubilæum, har det været et ønske blandt beboerne i Foldby sogn, at der burde gøres noget for at markere begivenheden. Hovedsigtet med herværende lille festskrift er – foruden at lykønske Korsholm skole – at fremlægge supplerende oplysninger om skolelivet i sognet gennem tiderne. Det er præcis 175 år siden den først kendte skole i Foldby – som også dengang var fælles for hele sognet – blev indviet i 1811 hvilket giver jubilæet en historisk dimension, samt en bevidsthed om, at selv i et landsogn som Foldby har skole og undervisning lange traditioner.

Den overordnede ide bag skriftet har dels været, at kaste lys over det lokale skolevæsens udvikling frem til vor tid – men hovedvægten skulle lægges på beretninger af elever fra alle sognets tidligere skoler, samt naturligvis fra Korsholm skole. Vi (forfatterne) håber, at disse beretninger om løst og fast kan være til berigelse for alle interesserede i sognet – også i fremtiden. Vi vil pointere, at der i de enkelte beretninger er lagt stor vægt på den historiske nøjagtighed, men vi har skønnet, at den personlige oplevelse og udtryksform trods alt skulle prioriteres højest.

Udgivelsen af denne publikation kræver mange hænders medvirken – for det første naturligvis forfatterne til de enkelte indslag. Hertil kommer en stor beredvillighed hos en langt videre kreds til at bidrage med fotografier og nyttige kommentarer. Også den økonomiske side har måttet sikres. Følgende foreninger har i Foldby har bidraget til at dække trykkeomkostningerne: Provinsbankens Foldbyafdeling, Korsholm Idrætsforening, Foldby Grundejerforening, Foldby Brugsforening, Støtteforeningen for Foldby Forsamlingshus samt Foldby Menighedsråd. Udgivelsen ville næppe have været mulig om alle de gode intentioner ikke var blevet fulgt op af en stor praktisk indsats fra Yvonne Tønnesen, Foldby, som har renskrevet alle indlæg før diskussion i gruppen af forfattere samt skrevet teksterne ud til endelig opsætning. Hertil kommer, at fotograf Albert O. Meier, har lavet alt billedmateriale, opsætning og lay-out til denne publikation.

Maj 1986

Christian Siegumfeldt

Degne, skoleholdere og skoleledere i Foldby sogn

1536	Reformationen
1539	Løbedegne tilknyttet Århus Latinskole
1670	Rasmus Elgaard
1679	Niels Christensøn
1693	Johannes Iversøn Abel
1735	Mogens Nielsøn
1738	Niels Rasmussen Farre
1778	Therkel Lohman

	Foldby Hovedskole
1817	A. Sørensen
1850	Lauritzen
1870	F.V. Thiesen
1906	L.P. Andersen
1916	M.P. Madsen
1936	

	Tinning Forskole
1901	J. Pedersen
1906	S. Andersen
1908	J. Pedersen
1947	A.E. Bjørn
1953	A. Nørgaard
1955	E. Andersen
1958	K. Jensen
1961	

	Norring Biskole
1840	J. Sørensen
1844	Lauersen
1847	Sørensen
1848	Andersen
1852	T.H. Sørensen
1853	S. Andersen
1858	D. Jensen
1860	J. Knudsen
1871	F. Hersom
1877	Sørensen
1883	K.A. Ammenthorp
1914	P.A. Larsen
1922	J. Madsen Frausing
1936	

	Tinning Hedeskole
1869	F. V. Thiesen
1871	J. Knudsen
1905	N.A. Bo
1909	H. Thorsen
1911	P. Ravn Pedersen
1947	P. Hagensen
1951	F. Rasmussen
1961	

	Korsholm Centralskole
1936	J. Madsen Frausing
1961	F. Rasmussen
1984	H. Kjær

Skoler og undervisning i Foldby gennem tiderne

Af Christian Sigumfeldt, Cand.mag. I historie, social antropologi. Født I Vejle 1947. Boet i Foldby fra 1976.

Ordet Degn kommer af det græske ord Diakon, som betyder tjener. Degnen var en hjælper for præsten i hans gerning, og derfor en gejstlig person, hvis embede kan føres tilbage til nytestamentelig tid.

1500 tallet

I løbet af Middelalderen tilegnede munkevæsenet sig mange steder degnenes indtægter mod, at munkedegne drog ud fra deres klostre til de sogne, de skulle betjene. Ved Reformationen i 1536 forsvandt munkedegnene og klostrene, men tilbage blev klosterskolerne – latinskolerne. I kirkeordinantsen 1539 bestemtes det, at landsogne som lå ”noget nær købstæderne skulle tage sig egne af skolernes diciple og lade dem få den sædvanlige rente for en hjælp at studere med”. Disse landsogne fik derved de såkaldte løbedegne. Århus Latinskole var således tillagt 12 degnekald – heriblandt Foldby.

1600 tallet

I slutningen af det 17.århundrede ændredes ordningen med købedegne således, at landsognene fik en fastboende ”sædedegn” mod en vis erstatning til skolen. Den først kendte degn i Foldby er Rasmus Elgaard fra 1670. Det var imidlertid ikke degnens opgave at undervise ungdommen i almindelige skolefag men én gang om ugen at undervise i børnelærdommen, dvs. Luthers Katekismus.

I 1693 hidkaldtes degnene i Vester Lisbjerg herred, Foldby er jo annex til Søften, som ligger i Vester Lisbjerg herred, efter biskoppelig ordre for at få deres Kaldsbreve og Confirmationer, kirkelige bekræftigelser, afprøvet. Hvad der kan interessere i den forbindelse er: At ”Degnen til Zeuthen og Foelbye Sogner nafnlig Hans Iversøn Abel producerede sit kaldsbrev på at være Degn til bemeldte Sogner udgivet af Kierchenis Patron hr. Greve Nocolao Friis til Friisenborg 1. August Anno 1692. Og derpaa sin Confirmation erholdt af voris itzige (nuværende) Hr. Biskop hans Velædle Høyerværdighed Doct. Johan Braen dect. Aarhuus den 23. September Anno 1693”.

Ligeledes degnens økonomiske forhold blev undersøgt. Først og fremmest konstateres det, at kirkerne i Søften/Foldby ”forum ved Løbe-Degne fra Aarhus Skole ere blevne betiente, men nu hen ved 20 års tid og der over ved Substituter”. Den nylig borttrejste substitut Niels Christianssøn, har efter egen beretning betalt 3 til 3½ td.korn om året til Aarhus Skole. Bispens svarer, at det korrekte antal er 5 td., hvilket er stadfæstet som ”den ordinaire Affgift aarligen i rette Tid af hannem til Aarhus Skole at skulle leveris”.

At være degn på den tid har ikke været nogen guldgrube. Med vore dages skattetænkning in mente, kan man dårligt fortænke ham i, at han sit gejstelige embede til trods, søger at unddrage Århus Latinskole et par tønder korn.

Da her ikke findes nogen degnebolig og kirkerne hverken har ”Huuse ey heller nogen Eiendomsjord hvorpaa noget degne-huus kand oprettis” henstilles det til ”hans excellentz Stifts-Leens Herren greve Nicolaus Friis”, som har kaldsretten (jus patronatus), at der skal oprettes et degne-bo på den fælles gade-jord.

Videre hedder det: ”Degnens indkomst bestaar udi Korn, Nandister (fjerkræ, æg, smør m.v.) og offer, hvorom den forrige Substitut forgangne Aar har gjort sin skriftelige Erklæring lydendis af verbum som følger:

- a. Af hver Heelgaard modtager Degnen 2 schep. Bing, af hver Halfgaard 1 schep., af hver Boel ½ schep.
- b. Offer på hver af de tre store Høytider kand ingen gang paa nogen Høytid gaa over 3 Mark i begge Kircherne.
- c. Om Juull modtager Degnen af hver Heelgaard ½ Gaas og 4 lidne Brød eller 4 Skilling, af hver Halfgaard ¼ Gaas og 2 lidne Brød eller 2 Skilling, af hvert Boel 2 Skilling, af hver Inderste 2 Skilling.
- d. Om Paasken af hver Heelgaard 1 snees Æg og 4 lidne Brød eller 4 Skilling, af hver Halfgaard ½ snees Æg og 2 lidne Brød eller 2 Skilling, af hver Boel og af hver Inderste 2 Skilling.

I forrige Tider kunne Kornet vel også dårligt nå op til 12 tdr. Bing (byg), ”men nu formedelst Sognene ere meget øde (efter Svenskekrigene) kand undertiden ey bekommis under 6 tdr., i det høieste 7 tdr., naar man det hos Bonden rigtig kand bekomme, af hvilket der gives til Skolen 5 tdr.

Af 6 (øde) gaarde udi Norring som Hans Høygrevelig Excellentz Greve Friis har lagt under én Gaard (Norrings Hovgaard 1683) nyder jeg gandske intet, uden hvis de, som er paa Gaarden godvilligen vil gifve Offer.

Paaske- og Juulle Renten er snart icke at regne, eftersom gandske faa vil give den foreskrevne Afgift, de fleste naar de endeligen skal gifve noget vil icke give 4 Skilling for alle Renter. Inderste vil slet intet gifve.

Saa vit om Degnen eller Substituten til Søften og Fuøelbye.

1700 tallet

Fattigforordningen af 1708 gør det til en pligt, at folk lader deres børn søge skole. Det siges heri bl.a. ”Hvor der ikke er Skole i Sognet, skal Inspektørerne for de fattige – det var provst og herredsfoged – med Stiftsamtmanden og biskoppens assistance stræbe at faa dem indrettede, om det ikke lader sig gøre ved Degnene, da ved andre skikkelige og bekvemme Mænd, hvilke af Sognet nyde frit enten et par Høveders Græs eller noget til Ildebrand”. Uheldigvis tilføjes i forordningen ”Når Børnene bliver saa store, at de kan drive Plov, røgte Gæslinger eller anden smaa Gerning paa Landet, skal de sættes dertil”.

Mange steder savnede bønderne ikke blot forståelse for skolernes betydning, men nærede uvilje mod den, fordi det var bekosteligt at undvære børnenes arbejdskraft og fordi skoleholderens underhold var ekstra byrde for landsbysamfundet. I en undersøgelse af skoleforholdene, som i 1716 iværksættes af Århus Stiftsøvrighed hedder det, at læreren ofte fik en ringe løn for: ”Almuen bærer større omsorg for en Hyrdes Levevilkaar end for Skolemesterens Hus og Underhold”. Læreren lider derfor ofte af hunger og sult. Visse steder var det bøndernes fortsæt, at drive læreren ud af sognet ved hunger.

I 1736 gennemføres Konfirmationen ved lov, hvilket på ny stiller krav om pligt til undervisning i sognene. Ret hurtigt følger derfor en forordning i 1739 som siger: ”Alle degne skal holde skole. Kan de ikke, skal de holde Substitut”. Det vil sige, at degnene skal undervise børnene i almindelige skolefag. Magter de ikke opgaven, må de selv betale en hjælper. I sogne over en vis størrelse, pålægges det, at man ved siden af degnen ansætter en skoleholder. Netop på dette tidspunkt får vi på ny lidt konkret viden om skoleforholdene i Foldby sogn.

I Biskop Hygums visitatsindberetninger for 1741 berettes: ”I Foldby var ungdommen temmelig vel underviist. Degnen, Niels Rasmussen Farre var et got Meniske, men ikke med de bedste Gaver, til at siunge de rætte Melodier”. Niels Farre er i øvrigt beskrevet som ”maadelig i Sang, nogenlunde i Kristendom, og tro i Embede, ædruelig og skikkelig”.

1747 den 8. juni visiteres sognet igen med følgende beskrivelse: ”Ungdommen var maadelig underviist, saa en stor Del behøvede Opmuntring til større Fliid og Alvorlighed. Degnen påligger det at holde Skole”. Den 9. nov. samme år havde biskop Hygom på ny besøgt sognet, hvor der på det skolemæssige område var sket fremskridt. Han skriver nemlig: ”Degnen har sin Bolig i Annexsognet, som er størst, hvor Hand tilligemed er Skoleholder, og Ungdommen befandtes derfor icke ilde underviist, men i Hovedsognet, hvor formedelst Lønnens Ringhed ingen duelig Skoleholdere kan have til bestandighed, var det kiendelig anderledes”.

Skoler dengang var et vidt begreb. Kun undtagelsesvis havde man permanente skolehuse, Som ved Rytterdistrikterne. Man tog til takke med forældrenes hjem, degnens stue, en kirkelade, kirkens våbenhus eller som i Grundfør smedehuset. I Foldby sogn var der intet ”degnestavn”, (ejendom tilhørende embedet), men degnen havde et fæste under Grevskabet med tilhørende bolig i landsbyen. Det er værd at huske på, at gårdene i Foldby sogn hørte til Grevskabet helt indtil 1850'erne.

Lokalhistorikeren Povl B. Povlsen fra Tinning Vesterholm, skriver i en undersøgelse om ophævelsen af dyrkningsfællesskabet i 1779 i Foldby sogn at: ”Der blev udsat en lod på 3 tdr. land god mark til 2 køers græsning til skoleholderen. Denne lod blev afsat på det sted nord i marken hvor Folby, Norring og Tinning byers marker grænsede sammen. Da alle 3 byer søgte Folby skole, skulle hver by nu ved Fællesskabets ophævelse hver bidrage med et stykke jord til skoleholderen. Skoleloden der lå omtrent midtvejs mellem Folby og Tinning, lå imidlertid meget ubekvem for skoleholderen. Da Foldy Bys jorder i 1802-03 på ny blev udskiftet, ombyttedes den gamle skolelod med ”en for skolen bedre beliggende lod på 6 tdr. land. Af den første skolelod oprettedes et husmandsbrug som matr. nr. 31 af Folby. I Folby fik skolen matr. nr. 1, Kirkejorden nr. 2 og Degnebolet nr. 17.

1800 tallet

Pastor Secher fik sit kaldsbrev til Søften-Foldby sogne i 1798. Han var umådelig virksom som sognepræst og blev hurtigt herredsprovst, siden stiftsprovst. I sin embedsbog skriver han således i 1807: ”Den opvoksende ungdom, holdes flittigt i Skolen. Til Konfirmationsforberedelse bruger jeg bestandig et helt Aar – fra Pinsedag frem til Paaske, fordi mine Medhjælpere, Skoleærerne, dur kun lidt”. Pastor Secher er bestemt ikke mindre kritisk overfor gårdmændene: ”Da jeg kom hertil, slog man hinanden til skamme, stjal Tøjrene om natten af naboens Kreaturer, slog sine Heste løse i andres Korn om Høsten, når man blot havde bjerget sit eget, og den der herved blev fornærmet, skulle saa snart som muligt hævne sig – i Kroen. Jeg har derfor nu afskaffet Krohold og Drikkeselskaberne”.

I arbejdet mod umoral og råhed, satte Secher ind med et arbejde blandt ungdommen. Allerede i 1801 blev der etableret en skole i Søften, men også i Folby skaffede han beboerne en ny skole i stedet for den gamle og meget primitive der fandtes, da han overtog embedet. Napoleonskrigene, hvor Danmark i 1807 undertegnede en forbundstraktat med Frankrig, førte mange forstyrrelser med sig i dagligdagen, også på landet. Ved skolesynet i 1808 skriver pastor Secher: ”Foelbye Skole befandtes af nye opbyggt 5 Fag stor på frie Plads i Gaden, men Krigsurolighederne haver standset Bygningens Fremme – dog haabes den færdig til Sommer”. Ved skolesynet året efter kommer imidlertid følgende notat: ”Foelbye Skole venter på Fred for at blive færdig. Folkene ere borte (antagelig landmilitseren), der skulle fuldføre denne velbyggede Bygning, som lover sin Patron Ære og Ungdommen en værdig og giffende Læreplads”.

I året 1810 står det ikke meget bedre til, Secher fortsætter sin beretning således: ”Foelbye Skole kan ey længer afbenyttes til sin bestemmelse, da Tækket (taget) er maadeligt, Væggene faldefærdige, Vinduerne mørke og utætte og Loftet aabent. Den halvopførte nye Skolebygning bør derfor anbefales Herskabet (på Frijsenborg) til fuldførelse, da dette ey længere taaler Opsættelse”.

I 1811 synes det, at der på ny er taget fat på arbejdet ”og af Skolen nu er næsten færdig. Gulvet som endnu ikke er lagt af Mursten, der er samlede, bliver færdig inden Juli maaned, efter Murermesterens Ord, og naar dette er fuldbragt, kan denne Skole anbefales som den bedste i Herredet”. Om efteråret 1811 nåede man målet. I sin omtale af Kirke- og Skolesynet skriver Secher: ”Folby Skole er nu fuldendt, den består af 5 Fag, fritstaaende paa Gaden, 12 alen bred (ca. 8 m) med murede Vægge og fortømret Gavl. Gulvet inde i Skolen (skolestuen), som er 3 Fag stor, er halvt af Mursten, halvt af Kampesten. Den sidste halve Del (endnu ikke helt færdig) lægges som den første af Mursten. Vinduerne maa forsynes med beslag, som ligger bekostet, men ikke benyttet. Naar dette udføres, er Skolen fortrinlig god, indrettet efter nyere brug med løse Bænke. Desuden er i to halve Fag indrettet for Præsten et Værelse, hvoraf Han betjener sig ved sit Ophold i Byen om Søndagen. En Forstue er i den anden halve Del af disse to fag, belagt med Kampesten. Men endnu kunde ønskes anbragt et Locum ud fra Skolen med to særskilte Rum, et for hvert Køn”. Målt med vore dages øjne, er sidstnævnte ønske umådeligt beskedent, men først i 1880 dvs. 70 år senere, da andelstiden gik som en blæst over landet, kunne sognerådet bestemme sig for at opfylde den ”fordringsfulde” provsts ønske.

Skoleloven af 1814 pålagde skolepligt fra det 7. til det 14. år, sådan at børnene skulle undervises 5-6 timer 3 dage om ugen. Undervisningen skulle omfatte læsning, skrivning, sang, gymnastik, lidt geografi og historie samt naturligvis religion. At skoleloven fra 1814 kom til at fungere på en sådan måde, at man kan datere det moderne skolevæsens oprindelse til år 1814, skyldtes i høj grad gejstlighedens indsats. Forbindelsen mellem kirke og skole var pr. tradition så intim, at præsternes tilsyn blev betragtet som en selvfølge, som regel også

af lærerne selv. En forudsætning for det nye skolevæsens finansiering var, at de gamle degneembeder blev nedlagt og degneindtægterne tillagt skolevæsenet.

I Foldby sogn var Therkel Lohmann (død i 1817) den sidste degn. Allerede i 1817 kunne man med Anders Sørensen oprette det første egentlige lærerembede efter den nye lov. At læreren samtidig var kirkesanger samt skulle bistå præsten er en anden sag. I andre sogne kunne der gå både 20 og 30 år før den gamle degn gled ud af billedet. Mange steder gik det ligeledes uhyre trægt med at få opført de nu påbudte skolehuse.

Lærer K.A. Ammenthorp som her er fotograferet med sin kone og skolens elever omkring 1910, kom til Norring Biskoel i 1883. Embedet i Norring var mindre velaflagt end stillingen som lærer og kirkesanger ved hovedskolen i Foldby, der var heller ingen skolelod i Norring, så Ammenthorp lod bygge en mindre forlængelse af toiletbygningen. I denne bygning holdt Ammenthorp en gris eller to, som blev fodret op med brændenælder og andet fra skoletøften. Det var nok ikke helt uden grund, for Ammenthorp havde mange børn "tre og et halvt dusin piger, som hver havde en bror" som man sagde i folkemunde.

Lærerens løn bestod som sagt dels af degnens tidligere naturalie-indtægter, dels af en kontant løn, som dog blev afkortet i forhold til naturalie-indtægternes størrelse. For Foldby skoledistrikt er bevaret et "Skole Casse Regnskab" for perioden 1815 til 1866. År for år kan man følge indtægter og udgifter i forbindelse med

skolens drift. Naturalie-præstationerne bestod af rug, byg, høe, halm (fourage), hertil kom pengeindtægten som var målt i naturalier omsat i penge efter kapiteltaksten. Som biskole kom Norring Skole, som blev opført i 1840, til at høre ind under Foldby skoledistrikt. Embedet blev opfattet som et hjælpeembede til skolen i Foldby og fik ingen skolelod. Med opførelsen af en hovedskole i Tinning i 1869 er sognet tilsyneladende blevet delt ind i 3 selvstændige skoledistrikter, som i hovedtrækkende fulgte den gamle inddeling af byjord. Børnene fra Tinning nærmest Foldby søgte dog fortsat skolen i Foldby, mens børn fra den vestligste del af Foldby byjord helt ude ved den nuværende Foldbygård og Sønder Skov søgte skole i Tinning.

Lærerlønningerne blev i 1899 fastlagt således at embedet ved Foldby skole aflønnes med 860 kr., Hedeskolen med 850 kr., Norring og Søften med hver 780 kr., og lærerinden i Søften med 550 kr. I dag ville man naturligvis sige lige løn for lige arbejde, og timetallet var jo ens for alle skoledistrikter. Dengang har man set helt anderledes håndfast på tingene. I Foldby og Tinning skoledistrikter var der gennemgående lidt flere børn, altså måtte lærerne også have lidt mere i løn.

I embedsbogen for Tinning Hedeskole, som giver et billede af skolens forhold fra 1901 til 1948 kan vi for året 1901 se, at enelærerens begyndelsesløn er sammensat som følger: Begyndelsesløn 865 kr., Kontantlønnen afkortes imidlertid med avling fra jordlod, værdi 184 kr., højtidsoffer 40,77 kr. og accidentser (forskellige biindtægter) på 43,37 kr. Kontantlønnen bliver dermed 597 kr., som udredes af sognerådet. Fra 1904 bliver det muligt for sognerådet, at lade jordlod og furage afløse af kontantbetaling, men de kirkelige indtægter (højtidsoffer) holder ifølge embedsbogen ved indtil 1910. Fra 1919 strammes skruen overfor sognerådene, idet lovgivningen nu påbyder, at jordlod og furage bortfalder – furagen straks og jordlod ved vakance. Ligeledes bortfalder alle naturalie-ydelser, inklusiv brændsel.

Tinning Hedeskole 1907

Lærerinde Pernine Andersen

Lær N. A. Bo.

Tinning Hedeskole 1907. Til højre lærer N.A. Bo og til venstre lærerinden frk. S. Andersen

Søften-Foldby Skolekommissions Forhandlingsprotokol er bevaret fra 1872. Samme år refereres følgende:
"Den 12. april 1872 foretoges efter endt eksamen i Foldby skole af Skolekommissionen en undersøgelse af Skolens tilbehør, og blev bemærket:

1. Enkelte Borde og Bænke trænge på forskjellig Maade til Eftersyn.
2. Af Undervisningsapparaterne trænge Europa- og Danmarkskortet til at bødes paa af en bogbinder. Det anses fornødent, at der til Skolen anskaffes et stort Blobus-kort.
3. Gymnastikpladsen maa planeres og begruses. En Springemaskine maa anskaffes men forøvrigt findes intet at bemærke".

Underskrevet af Kieler, Jens Rasmussen og R.J. Overgaard

Forhandlingsprotokollen fortsætter temmelig ensformigt med at konstatere forskellige mangler vedr. bygninger og undervisningsmateriale. Det var nu først efter skoleloven af 1937 at sognekommunen blev forpligtet til at stille bøger til rådighed, men man har vel førhen hjemkøbt bøgerne med henblik på videresalg til børnene.

Hvor gymnastikpladsen ved den gamle skole fra 1811 har ligget, er vanskeligt at sige med bestemthed, men at dømme efter de gamle matrikelkort over byen, ville stedet hvor ”Kirkegaard ” nu ligger være oplagt.

I april 1878 bemærker skolekommissionen: ”Skolestuen i Foldby er om Vinteren ikke mulig at opvarme saaledes, at Læreren og Børnene kan undgaa at fryse. Man maa henlede Sogneraadets opmærksomhed derpaa for at der i den kommende Sommer kan træffes Foranstaltninger til at afhjælpe denne meget væsentlige Mangel for den paafølgende Vinter”. At man i 1880 indvier den nye skole i Foldby er derimod ikke nævnt med et ord.

1900 tallet

Inden man fik forskolerne i sognet, var skolerne to-klassede. Ved skolekommissionsmødet den 1. august 99 enes man om opførelsen samt placeringen af de to nye forskoler. Hertil kommer at man lægger følgende undervisningsplan, som er fælles for både Søften, Norring, Foldby og Tinning skoler:

	Ældste klasse	Yngste klasse
Dansk	287 timer	284 timer
Religion	82 timer	82 timer
Skrivning	61½ timer	123 timer
Regning	123 timer	123 timer
Historie	61 ½ timer	41 timer
Geografi	61½ timer	41 timer
Sang	61½ timer	41 timer
I alt	798 timer	738 timer
Gymnastik		
Håndgerning		

I Foldby skolerne fordelte timerne sig forskellig sommer og vinter. Om vinteren gik ældste klasse 4½ dag i skole om ugen, yngste klasse 1½ dag. Om sommeren yngste klasse 4½ dag og ældste klasse 2 gange ¾ dag. Man har således i høj grad taget hensyn til, at den ældste skulle gøre nytte i hjemmet som hjorddreng m.v.

Ifølge den mundtlige overlevering påbegyndte Johanne Petersen (som siden blev forskolelærinde i Tinning) en pogeskole dvs. undervisning for de 7-9 årige i et lokale på den nyopførte Fusagergaard omkring 1898. det var imidlertid kun en kortere overgang, for allerede i 1901 stod forskolerne i Korsholm og Tinning mark færdige. Forskolen i Korsholm (det nuværende Fritidscenter) var fælles med Norring, Riis og Foldby, mens Tinning pga. afstanden fik sit eget lille skoleunivers.

I 1930 er befolkningstallet i Foldby sogn 1101, hvilket vil sige, at der har været tale om en befolkningstilbagegang på ca. 10 % siden 1880. Det er altså ikke pga. pladsmangel at sognerådet i begyndelsen af 1930'erne overvejer opførelsen af en centralskole for Foldby sogn, derimod en truende istandsættelse af den 90 år gamle Norring skole. Hertil kom, at mellemkrigstidens debat om skolens rolle i samfundet allerede længe havde varslet, at udviklingen ville gå i retning af friere skoleformer. I 1930 kom i forbindelse med Seminarloven en revision af læreruddannelsen, hvilket ganske naturligt førte med sig, at

kirkens indflydelse på skolerne blev afgørende svækket, idet præsterne med den ny Tilsynslov fra 1933 ophørte med at være fødte medlemmer af Skolekommissionerne. Præsten har dog fortsat tilsyn med undervisningen frem til 1950. Som toppen på kransekagen kom i 1937 den nye skolelov, som indebar at landsbyskolernes undervisning skulle indeholde lige så mange timer som byskolens, og dertil kom et krav om indretning af sportspladser og gymnastiksale med omklædningsrum og badeindretning ved alle skoler. Endvidere krævedes det, at også landkommunerne skulle stille bøger og andre læremidler gratis til rådighed for børnene.

I Foldby sogn, havde man længe haft tanker om en fælles skole i Norring og Foldby skoledistrikter. I forbindelse med at lærer Ammenthorp i Norring gik af pga. alder i 1914, var der forslag om, at man oprettede en ny fælles hovedskole i nærheden af Korsholm Mejeri. Skolekommissionen enedes om at tiltræde og anbefale forslaget. I 1926 enes man i skolekommissionen om at henvende sig til lærerne i Norring og Foldby om en udtalelse desangående. Skolesagen behandles på et offentligt møde i Norring skole, hvoraf det fremgår klart, at beboerne i Norring ikke vil af med deres skole. Om stemningen i Norring har vendt sig eller ej vides intet, men i 1934 er skolekommissionen nået så langt som til at se tegninger og forslag til skolen i Korsholm. Arkitekt Peder Vedels symmetriske og lidt monumentale udkast falder i god jord. Efter tidens normer var det endvidere ”den skolemæssig bedste og mest praktiske løsning”.

Den 5.febr. 1935 afholdtes licitation over opførelsen af en ny skole ved Korsholm. Samme år udpeges lærer J. Frausing fra Norring skole til 1. lærer ved den nye skole. For Foldby skoledistrikt kommer der nogle måneder senere begæring om oprettelse af et forældreråd. Hvorom alting er så sælges de to gamle skoler. Efter høstferien 1935 kunne Norringbørnene begynde at flytte ind i de nye lokaler. I Foldby havde man ikke helt så megen hastværk. Ganske vist var skolen allerede solgt til vognmand Victor Therkelsen den 1.dec., men børnene vedblev at benytte skolen indtil juleferien, som det år blev forlænget en uges tid. Ved årsskifter tog også Foldbybørnene skolen i brug, men blev dog indtil det nye skoleår begyndte den 1.april holdt klassevis adskilt fra Norringbørnene. I øvrigt blev den nye skole først godkendt af skoledirektionen ved amtet i løbet af foråret 1936 og da med en del forbehold.

Allerede 5.maj kunne man holde rejsegilde på den nye fællesskole i Korsholm. Som man ser på billedet, blev det gjort med maner. Sognerådet og håndværkersjakket fotograferet 5.maj 1935 i anledning af rejsegildet. Sidende nr.5 fra venstre er sognerådsformanden Mogens Peter Rasmussen. Det efterfølgende gilde i Foldby Forsamlingshus blev omtalt længe efter.

Den 1.april 1936 trådte den nye skole for alvor i funktion som centralskole for de to skoledistrikter. I modsætning til de tidligere tre-klassede skoler, blev Korsholm med sine 74 elever indrettet som 5-klasset skole. Skoleårets forløb ændredes ligeledes – nu var der ikke mere forskel på sommer og vinter undervisning. Børnene skulle ikke længere skaffe alle lærebøger – kun i fagene religion, historie, geografi og naturkundskab. I Foldby sogn havde man således på mange måder foregrebet den allerede omtalte skolelov af 1937, hvis mål det var at indføre byskolernes normer i landsbyskolerne.

I 1953 blev der fremsat planer om en ny skole i Tinning samt om tilbygninger i henholdsvis Søften og Korsholm. Heldigvis er den offentlige forvaltning ikke altid lige hurtig. Allerede i 1960 var antallet af elever i Tinning og Søften skoler så beskedent, at de fire ældste årgange i såvel Søften som Tinning blev overført til Korsholm. Korsholm var bygget som 5-klasset skole, og kunne naturligvis ikke rumme de mange nye elever. En større tilbygning blev vedtaget og stod fiks og færdig i august 1962, hvorved skolen fik det udseende vi kender i dag.

I henhold til skoleloven af 1958 skulle skoleåret lægges om fra 1.april til 1.august senest 1960, hertil kom at skolen skulle give tilbud om undervisning i både engelsk, tysk og matematik, hvilket ikke var forenligt med den fire- eller fem-klassede skole, som man ofte havde på landet. I Korsholm indførtes derfor den syv-

klassede skole, men tilbage stod problemet med overbygningen. Til en begyndelse udarbejdede Søften-Foldby kommune i 1960 en overenskomst med Vitten-Haldum-Hadsten kommune, hvilket i tiden frem til kommunesammenlægningen løste problemet,

Siden har Korsholm skole måttet omstille sig til en overbygning på Rønbækskolen og som det allerseneste til Præstemarksskolen i Søften. Af pædagogiske grunde skilles børnene fra efter 6.klasse. I perioder med små fødselsårgange, som præger udviklingen i øjeblikket har forældre og borgere i Foldby sogn vel lov at håbe på en tilbagevenden af den 7-klassede skole til Korsholm, hvis dette kan medvirke til at opretholde skolen i lokalsamfundet.

Foldby skole i lærer Thiesens tid

Herværende afsnit er baseret på sammenstykkede udpluk af ”Onkel Vilhelms Erindringer” skrevet af Vilhelm Ebbe Thiesen. Født 1865 og død 1938.

Frederik Vilhelm Thiesen blev født den 2.marts 1841 i det dengang danske Holsten. Han blev i 1858 ansat som lærer på en skole nær Husum, men blev p.g.a. sine danske sympatier, afskediget i 1864 og drog til København. Den 1. november i året 1869 blev lærer Thiesen kaldet til lærer ved Tinning Hedeskole og den 20.november 1870 ved Foldby skole, hvorfra han søgte sin afsked i 1906. Lærer Thiesen var med til at oprette Foldby Sogns Sparekasse i 1873 og Foldby Sogns Brugsforening 1887; hertil kom, at han var formand for sygekassen fra 1880 til 1919, da han flyttede til Næstved.

I Tinning Hedeskole var vi højest et års tid, så blev fader kaldet til lærer og kirkesanger i Foldby, der var kirkebyen, anneks til Søften. I Foldby tilbragte jeg resten af min barndom, og der blev alle mine yngre søskende født. Min barndom falder for størstedelen i den gamle skole. Det var først i 1880 at den nye blev bygget. Når jeg tænker på denne tid, myldrer erindringerne frem, men det er mig ikke muligt at ordne dem i tidsfølge.

Selve skolen lå på den ene side af vejen, gaden, og lærerens bolig på den anden – hvor sparekassen siden havde til huse. Det havde sine fordele, både for degnen og børnene, at skolebygningen og lærerboligen lå på hver sin side af vejen, i fritiden generede vi ikke hinanden. Degnen kunne sove sin middagssøvn i fred, og vi kunne tumle os af hjertens lyst i skolen. Vi spillede knap og vi lavede undertiden cigarer af gamle skrivebøger og tændte dem ved kakkelovnen. Sommetider gik den vilde jagt over borde og bænke, så blækket sprøjtede op af blækhusene.

Skolebygningen indeholdt kun skolestuen, forstuen med toppede brosten, og bagved det et lille værelse uden kakkelovnen, det såkaldte præstekammer. Ovenover var der et rummeligt loft. Præstekammeret var vist oprindeligt bestemt til præstens omklædnings-og venteværelse, når han skulle prædike i kirken, eller der var begravelse eller lignende. Nu tog præsten altid ind hos degnen, som stillede stadsstuen til rådighed, mens kusken i dårligt vejr, satte sig ind til degnens familie.

I vores tid blev præstekammeret brugt til mange forskellige ting. Engang havde Johannes kaniner der, og jeg kan stadig huske lugten endnu. Undertiden havde vi brændsel der, og i den sidste del af den gamle skoles tid havde fader et lager af markfrø, som han forskaffede til egnens landmænd.

Skolen var gammel, men boligen endnu ældre. I bjælken over indgangsdøren var årstallet 1756 indhugget. Som alle andre huse i landsbyen på den tid, var den bygget i bindingsværk og tækket med strå. Der var lavt til loftet. Jeg ser endnu fader, når der var noget i vejen med hans pibe, gå ud af døren, række hånden op og trække et strå ud af tagskægget og stikke det gennem piberøret eller spidsen.

Lejligheden var indskrænket: dagligstue, sovekammer, køkken med spisekammer, mælkestue, stadsstue og bag ved denne et lille kammer, kaldet gæstekammeret. Boligen i Hedeskolen var vist nok bedre, men den var også langt nyere. Fra forstuen kunne man ad en stige komme op på loftet, der brugtes til opbevaringssted for korn og som pulterkammer. Bag forstuen var der et lille mørkt rum, der blev anvendt som opbevaringssted for sand, gulvsand, hvoraf vi fik et læs hvert år til skolens og eget brug. ”Det mørke kammer”, som det hed, var også arrestlokale for små uartige drenge, hvorfor jeg havde en vis respekt for det, skønt jeg ikke husker, at jeg har været lukket inde der. Til huslejligheden hørte også en stor bageovn, som dog aldrig blev brugt i vor tid, og da familien voksede, fik fader sognerådet til at rive bageovnen ned og indrette rummet til et ekstra soveværelse, som straks fik navnet ”Det nye sovekammer”. Foruden stuehuset var der 2 udhuse med lo og lade, stald, osv. Stuehuset og de 2 udhuse omsluttede gårdspladsen, der var åben ud mod gaden. Midt i gården var møddingen. Til embedet hørte der en jordlod på 6 tønder land.

Det bedste ved lejligheden var den hyggelige have, der lå bag ved stuehuset. Der var en rigdom af kirsebær- og blommetræer, men kun et ordentligt æbletræ. Det værste ved lejligheden var rotterne, som mine forældre førte en bitter kamp med. Det var et sørgeligt syn for moder, når hun om morgenen ville skumme mælken og så fandt, at de havde rotterne allerede besørget.

Engang fik et par storke lyst til at bygge deres rede på stuehusets tag. Vi børn interesserede os meget for dem, da vi så hvordan de kom flyvende med pinde, uden at de kunne få dem til at ligge fast, men da der så blev stukket en kreds af pinde ned i taget, gik det rask med bygningen. En sommermorgen da jeg lige var kommen op og stod ude i gården, hørte jeg pludselig en underlig lyd, og følte i det samme en varm stråle træffe mig lige i mit ubedækkede hoved. Det kan nok være jeg fik mig vasket grundigt den dag.

Skolebænkene var den gammeldags slags, et bræt uden ryglæn fastgjort til bordet, beregnet til vist mindst 6 børn. Ved katederet var der også en bæk, som fader imidlertid byttede om til en privat stol. De samme bænke brugtes både af de store og de små børn. Fader søgte forgæves at få sognerådet til at anskaffe nye tomandsborde, men han blev afvist med den motivering, at når de havde været gode nok dengang, de gik i skole, kunne de også være gode nok til deres børn.

For degnens kone var det en ulempe, at hun om vinteren, om morgenen måtte over gaden for at tænde op i kakkelovnen. Moder tog gerne ild i en jerngryde og bar over i skolen.

Ved siden af skolen lå det lille sprøjtehus og gådkjallen (gadebrønden, der lå midt for vore dages brugsforening), som tilhørte byen, og hvor enhver kunne hente vand. Den brugtes særlig af skolebørnene, som dengang, ligesom nu, kunne konsumere en utrolig mængde vand. Indvendig var brønden opsat af store mosgroede kampesten. Den var forsynet med en vippe, hvorfra en lang stang med en spand gik ned i brønden. På den anden ende af vippen, var der anbragt en stor kampesten som modvægt. Man skulle tage sig i agt for at stå under vippen, når vandspanden gik op, ellers fik man stenen i hovedet. Skulle vi drikke, satte vi spanden til støtte på brøndkanten og drak af spanden, der var helt slidt på det sted, hvor vi satte munden til.

Vor private vandforsyning fik vi fra en brønd med en ”vende”. Brønden var anbragt mellem os og naboen, træskomand Frederik Jepsen, og fælles for begge familier. Vandforsyningen var således upåklagelig efter tidens forhold. Derimod var der i andre henseender sørget meget slet for vores nødtørft. Til læreren samt hans familie var der en lille retirade mellem stuehuset og ladebygningen – med bagsiden ud mod et hjørne, der begrænsedes af gavlene af de 2 bygninger. Dette hjørne stod til skoledrengenes rådighed. Her satte de sig på hug, når der skulle besørges noget stort, men det var meget svært at finde et nogenlunde ordentligt sted at anbringe sig. For pigerne var der overhovedet ingen bekvemmeligheder.

I min første barndom var postvæsenet ikke så udviklet som det senere blev. Man skrev ikke så meget dengang, og kun nogle få holdt aviser. Dengang fik vi kun posten nogle bestemte dage om ugen. Postbudet gik heller ikke til hver eneste dør, men i hver by var der et brevsamlingssted, hvor han afleverede posten, som så blev hentet af de pågældende eller sendt til dem ved lejlighed. Hertil bragtes også de breve der skulle afsendes. Siden blev det indført, at posten kom hver dag, undtagen helligdage, og til sidst blev postvæsenet ordnet omtrent som nu, så posten blev bragt til alle, og en postkasse blev anbragt på et bestemt sted til de breve, der skulle afsendes. Brevsamlingsstedet var almindeligvis i skolen og læreren fik vist nok en beskeden godtgørelse derfor. Han sendte så de få breve med skolebørnene. Med aviserne gik det på samme måde, hvis man ikke slev hentede den. Det var en behagelighed for os, vi kunne nemlig læse blade og aviser inden de blev afhentede, hvis vi skyndte os.

Min fantasi blev næret ved læsning, som jeg havde nem adgang til. Moder sørgede for børnebøger. Der var Robinson Crusoe og Grimms eventyr, som jeg og mine søskende læste atter og atter, til der ikke var meget tilbage af dem, og så var der børnebladet, som vi fik lov til at beholde. Særligt mange morskabsbøger ejede vi ikke selv, men der var i sognet en læseforening, hvor man, for et lille beløb, kunne få bøger til låns. Der var depoter i Foldby, Norring og i Tinning. Da bøgerne i Foldby var anbragt hos læreren, havde jeg adgang til en mængde gode bøger. Sommetider skulle bøgerne byttes, og det var en fryd, når vi skulle skifte. Så fik vi i Foldby de bøger, der var i Norring, vore sendtes til Tinning osv. Der var Coopers indianerhistorier, Marryats romaner, H. C. Andersens samlede skrifter, Carit Etlars bøger, bøger af H.F. Ewald og en del indbundne årgange af Husvennen.

Foldby skole som den så ud i 1880. Skolens udhus lå til højre for fotografen. Billedet er fra omkring 1910. I baggrunden ses lærer L.P. Andersen, som allerede i 1915 gik varmt ind for oprettelse af en fællesskole i Korsholm.

Samme år, 1880, som jeg blev konfirmeret, byggede man den nye skole. Den blev en i alle retninger smuk og velindrettet bygning. Det eneste, moder havde af indvendinger var, at den store forstue var fælles for skolestuen og lærerens lejlighed. Der blev endog opført en bageovn, skønt fader erklærede, at det var ganske overflødigt. Bygningen havde fra først af et smukt spåntag, som desværre viste sig ude af stand til at holde vandet ude, og derfor blev erstattet af et mindre pyntligt tag, tagpap. Vi fulgte med stor interesse, hvorledes arbejdet skred frem fra det øjeblik, grunden blev opmålt og afstukket, og jævnligt var vi henne at se på arbejdet. Opførelsen af bygningen blev ved licitation overdraget en muremester Gravballe, da hans tilbud var langt det billigste. Man undrede sig over, at han kunne gøre det til den pris og det viste sig også, at det kunne han heller ikke. Da bygningen var knap færdig, og han havde fået størstedelen af summen udbetalt stak han af til Amerika med en opvartningspige fra Randers, efterladende en del sørgende kreditorer samt hustru og børn. Blandt andet gik det ud over teglværket, som intet fik for de mursten, der var blevet brugt til skolen.

Kort før skandalen gik fader og jeg en dag og så på, mens Gravballe med en skovl glattede cementgulvet i hønsehuset. Der kom et par farende svende, som man også kunne se dengang – om end ikke så hyppigt som nu om stunder. Pludselig hørte vi et voldsomt skænderi, Gravballe var kommet i klammeri med mændene. Den ene havde arbejdet med på byggeriet et par dage, men var blevet afskediget igen. Nu forlangte han sin betaling, som han sagde, Gravballe ville snyde ham for (jeg tror fyren havde ret), kammeraten var med for at

støtte ham i hans krav. Gravballe svarede ham, at han kunne komme til ham på hans midlertidige bopæl på gæstgivergården i Hinnerup, der havde han sit kontor. Kammeraterne ville gå løs på Gravballe, svingede deres stokke, som han slog væk med skovlen. De truede ham på livet, men så blev der sendt bud efter sognefogeden, som tilfældigvis da var i Foldby, han boede ellers i Norring.

Gamle Jens Spørring mødte op noget efter, med messingskilt på brystet, og erklærede vagabonderne for arresteret i lovens navn. De blev ført til den gamle skole, og bevogtet i gården, mens der blev tilsagt en vogn og et par mand til at føre dem til arresten i Hammel. Mens man ventede på køretøjet, sad sognefogeden og Gravballe inde i stuen, hvor de blev trakteret med kaffe af moder, som også tog sig af de to stakler ude i gården. De var for øvrigt temmelig kæphøje. ”De kendte godt herredsfogeden i Hammel, de havde da hilst på ham før, det var en meget flink mand, men det var nok bedst de pyntede sig lidt, når de nu skulle hilse på ham igen”, og så begyndte de at flænge i deres og hinandens usle klæder så de blev endnu mere lasede end de var i forvejen. Jeg tror, de nød situationen ved at være midtpunkt i den måbende forsamling som efterhånden havde samlet sig om dem.

Kaffedrikningen inde i stuen blev pludselig afbrudt ved en råben og støjen ude fra gården. Man styrtede til vinduerne og døren og så arrestanterne i vild flugt med vogterne bag efter sig. Jeg selv var med i bagtroppen. Flugten gik mod den nærmeste skov, Enemærket. Forfølgerne vandt mere og mere ind på flygtningene, som til sidst måtte give op, men de forsikrede, at hvis de blot havde nået skoven, kunne de sagtens have klaret sig. Tilbageturen blev betydelig langsommere end udfarten, og den blev afbrudt ved at den ene af arrestanterne bad om lov til at forrette sin nødtørft, hvilket dårligt kunne nægtes ham, men han blev nødt til at knappe bukserne ned og sætte sig i græsset i alles påsyn. Imidlertid kom vognen og de skulle afsted, men nu var kammeraterne mindre kæphøje end før, de frøs, det var efterår, og de bad om noget halm til at vikle sig ind i.

Det var en fest, da vi flyttede op i den nye skole, hvor vi havde anderledes plads, end i den gamle. Nogle dage efter at vi var flyttet, var Martin og jeg nede i den gamle skole for at hente forskellige ting, der lå på loftet. Vi havde allerede vænnet os så meget til de større forhold, at vi undrede os over hvor lille den lejlighed var, som vi lige var flyttet fra. Inden den nye skole blev taget i brug var der stor stads i anledning af indvielsen. Præster, skolekommission, sogneråd o.a. var mødt, ikke at forglemme skolebørnene i deres fineste puds. Der blev holdt mange taler og sunget.

Kort efter flytningen blev der afholdt en basar med tombola i den gamle skolestue, der nu stod tom, til fordel for sygeforeningen. En del af genstandene købtes i Århus, men noget var også lavet af de lokale håndværkere, river, træsko o.s.v. Snedker Rasmus Skov, der boede lige ved skoleloddene, havde bl.a. lavet støvleknægte og spyttebakker. Jeg selv havde også leveret en del udsavede småting, fotografirammer, sykurve og en pragtfuld vindmølle. Sedlerne, som man trak, var puttet ind i små rør af en bestemt længde og de var lavet af tagrør. Det arbejde at lave rørene blev overdraget til mig og betalt med 5 kroner, og jeg sad mange dage fra morgen til aften med min løvsav og savede det ene hundrede hylstre efter det andet. Da hylstrene var færdige skulle sedlerne, både nitterne og de med gevinster, trilles sammen og puttes i rørene. Det arbejde blev fordelt mellem flere interesserede. I begyndelsen kneb det med at få sedlerne rullet så meget sammen, at de kunne puttes i, indtil jeg fandt på at rulle sedlen om en strikkepind, så gik det temmelig nemt. Ved trækningen i tombolaen viste det sig, at nogle af hjælperne havde moret sig med at forsyne nitterne med mere eller mindre morsomme bemærkninger, hvilket ikke blev videre godt modtaget.

Midt i skolestuen, hvor basaren afholdtes, sad der et par musikanter og forlystede publikum med deres spil. Der var godt besøg i flere dage i rad. Basaren gav et godt udbytte og desuden en oplevelse og fornøjelse for byens og egnens beboere. Nogen tid derefter fandt Martin og jeg blandt noget skrammel på loftet

tombolakassen – halvt fuld af ikke trukne sedler. Naturligvis morede vi os med at trække og se om vi kunne få gevinst, med det var en forbavsende mængde nitter vi måtte trække, før der kom gevinst.

Hver fastelavn havde skolebørnene fastelavns-gilde på skolen. Fastelavnssøndag blev drengene udpyntede med glanspapir. Særlig var kasketten pragtfuldt udsmykket med bøjler, overtrukket med broget papir, så den lignede en krone. En af drengene var konge, en anden kasse-mester, og undertiden havde de en fane med. De gik fra dør til dør og sang hvert sted fastelavnsvisen, der begyndte sådan:

Goddag, I gode venner,
vi her besøge jer,
vor gryde er i stykker,
den guldbeslagen var.

Jeg har glemt sangen, men den gik ud på, at den fine gryde var slået i stykker, og nu ville de have en ny, og de bad derfor om penge til at købe den for. De penge, der på den måde blev samlet sammen, blev brugt til fastelavns-gilde om aftenen. Spillemanden skulle betales, og desuden blev deltagerne beværtede med wienerbrød, og vin, undertiden også med kaffe. Jeg tror også, at en del af indtægten blev anvendt til at betale noget af udgifterne ved ekviperingen. Til at ordne det hele udvalgte en tid i forvejen en slags komite, de såkaldte gadebasser. Deres hverv bestod i foruden arrangementet af festen at parre børnene sammen. Hver dreng fik tildelt sin dame, gadelam, som han særlig skulle tage sig af, og som han skulle hente i hendes hjem. Om eftermiddagen indfandt kavalieren sig så, blev takteret og fulgte sit gadelam til skolen, hvor ballet holdtes. Her var alle de lange skoleborde dels fjernet og stablet ovenpå hinanden i den store forstue, dels opstillet langs væggen. Spillemanden havde plads på katederet. Der var nu ikke altid tilfredshed med gadebassernes fordeling af gadelammene. Jeg husker, at jeg i alt fald 2 gange til gadelam fik en lille pige, der var meget yngre end jeg selv. Gadebasserne mistænkte – og vist nok med rette – for selv at tage de bedste, og at de begunstigede deres private venner.

Ved festen var de udpyntede fastelavnsdrenge altid ballets løver og betragtedes med misundelse og skinsyge af de andre drenge, som ikke havde været med i optoget. Men på den anden side var særlig de yngre af fastelavnsdrene trætte af vandringen. De måtte hemsøge, så at sige hvert eneste hus, og de udflyttede gårde og huse lå meget spredt.

Ikke langt fra skolen lå den gamle kirke, med kirkegården udenom. Opgangen til tårnet var i våbenhuset. Ofte vovede vi os op over hvælvingerne, her holdt der ugler og alliker til. Det var en hel sport for mig, en sommer at fange unge alliker, jeg tog dem simpelthen med hænderne og så blev de stegt og smagte udmærket, men da så ringeren opdagede det, tiltog han sig jagtretten. Som kirkebylærer var det faders pligt at ringe med kirkeklokken, holde kirken ren m.v. foruden at føre kirkebøgerne, alt sammen mod betaling på kun 20 kr. om året, men de 20 kr. og mere til, måtte fader betale ringeren, der ringede hver morgen og aften på hverdage og før gudstjenesten på helligdage. Skulle der ringes ved begravelser, tjente ringeren en ekstra skilling. Han betalte en dreng 10 øre for at sidde oppe i tårnet, ved et af lydhullerne og holde vagt, så han kunne give ringeren et tegn, når kisten blev sænket i graven. Et par gange tjente jeg de 10 øre, men jeg holdt ikke af det, jeg blev svimmel, når graven var tæt ved kirkens mur, og derfor måtte læne mig ud af vinduet, og desuden var klokkernes rungende lyd helt tæt på mig, meget ubehageligt. Lågen til kirkegården var aldrig låst, så vi havde uhindret adgang og vi legede ikke sjældent mellem gravene.

Provst Kieler var en præst af den gamle skole, af den type der kun rakte tre fingre til læreren, og som – når en lærer kom til ham i et eller andet ærinde – var så nådig at sige til ham, at hvis han var sulten, kunne han gå ned i køkkenet og få noget at spise. Mærkværdigt nok var læreren ikke sulten.

Når han var til eksamen i Foldby skole og moder havde dækket bord for skolekommissionen, tog han sin medbragte vin og drak til maden, mens de andre nøjedes med de drikkevarer moder havde sat på bordet. De sidste gange han var til eksamen i Foldby, havde han også sin egen madpakke med hvilket mine forældre tog ham meget ilde op. Fader fortalte mig, at han engang havde hørt provst Kieler sige i sin prædiken: ”Der er 3 slags drømme: en slags sender Gud, en anden djævelen og en tredje slags får vi af dårlig mave”.

Skoleloddene lå udenfor byen, et stykke borte fra boligen. Da bedstefar levede, var det mest ham, der passede kreaturerne, det varede dog kun nogle få år efter at vi var kommet til Foldby. Han boede i gæstekammeret og der døde han. Jeg husker, at da han var død, kom en mand (en træskomand fra byen) og barberede ham, og der kom et par mænd og synede ham og udfyldte ligsynsattester, hvorefter de fik kaffe og kaffepunch. Selve begravelsen erindrer jeg ikke.

Da vi drenge voksede til, skulle vi passe køerne, og trække dem ud i marken og hjem igen om aftenen. Med mellemrum blev de flyttet. Om vinteren måtte vi vande dem og det var forbavsende mængder vand de kunne drikke. Far sled i marken så meget han kunne, det kneb med udkommet, lønnen var lille og familien voksede. Fader var blandt de første, der dyrkede rodfrugter (turnips og gulerødder) i marken til foder. Vi drenge måtte hjælpe til, luge og udtynde gulerødder og roer. Jorden var ikke veldreven, da fader overtog den, hans forgænger var en dårlig landmand. Folk fortalte at ved forårstid, var hans kreaturer så udsultede, at de ikke selv kunne gå ud i marken på græs. Der blev da lagt en sæk under maven på kreaturet, en mand gik på hver sin side og løftede op i sækken. Koen måtte hjælpe lidt til selv og på den måde blev den bugseret ud i marken.

Når vi skulle i marken, skød vi genvej over naboens græsmark. Jeg havde hørt, at når en vej eller stik var brugt i længere tid, var der vundet hævdpå den, så den ikke kunne nedlægges. Jeg drøftede sagen med Johannes, og vi blev enige om at få trampet en sti over Jens Andersens mark, og på den måde skaffe os en nærmere vej over marken, men desværre blev ageren og stien pløjet op om efteråret, så den plan røg i lyset.

Når der skulle pløjes, eller kornet køres hjem, fik fader gerne en af gårdmændene til at hjælpe sig. Skulle der pløjes, skulle karlen have mellemmad ned i marken. Vi drenge skulle gå i marken med karlens mad og den obligate snaps. Det var altid spændende at erfare om karlen spiste helt op eller levnede et eller et par stykker smørrebrød, der gerne var lidt bedre, end det vi fik til daglig. En dag Martin og jeg gik ud i marken med mellemmaden, havde jeg et temmelig nyt sæt kadettøj på, som moder havde syet til mig (hun syede selv alt vort tøj). På hjemvejen kom vi op at slås – om for spøg eller alvor husker jeg ikke – men da vi rejste os, opdagede vi til vores (særlig min) forfærdelse, at jeg ikke havde taget mig i agt for en temmelig ny kokasse, så mine bukser frembød et sørgeligt syn. Vi blev begge meget forskrækkede, for moder var ikke til at spøge med. Vi havde hørt, at brændevin var godt at rense med. Vi fik snapseflasken frem af madkurven, heldigvis var der levnet noget, og jeg begyndte at vaske løs på bukserne. Resultatet forbavsede. Snavset gik ikke af, blev kun tværet mere ud, derimod forsvandt striberne i kadettøjet på det angrebne sted.

En gang om året kom distriktslægen og foretog den skyldige vaccination. Det foregik i skolen, og mødrene stillede med deres børn, og ottende dagen derefter, kom han igen for at syne børnene og udlevere attesterne, hvis alt var gået som det skulle.

Martin og jeg blev vaccineret samme dag. Det var med nogen benovelse, at vi lod moder tage trøjen af os, og føre os hen til doktorens bord, hvor den store mand sad med alle sine instrumenter og stak børnene i armen. Skønt han forsikrede, at det ikke gjorde ondt, var vi dog ikke helt modige, særlig fordi der var flere af børnene, der græd. Operationen var nu ikke så farlig og da den var overstået, var vi temmelig kry på det. Det må have været ved sommertid, for da Martin og jeg siden gik ned i marken og kom til Hundsekæret,

beslattede vi at gå i vandet. Det vidste vi godt, at vi ikke måtte, men vi var ingen dydsmønstre, og da vi ikke troede at der var fare for opdagelse, kom vi af klæderne i en fart. Vor ulydighed blev imidlertid opdaget, for da vi skulle i seng, viste det sig, at Martin havde taget skjorten forkert på, så knappen sad i nakken og så måtte vi gå til bekendelse.

I et af småhusene i nærheden af den nye skole, havde de en morsom lille dreng, som hed Thorvald, i daglig tale kaldet Tordenskjold. En sommerdag kom han løbende forbi, og råbte i forbifarten til moder: ”Hå do it sit Niels Jensens den Wittens Kvej?”. Moder sagde, at hun kendte virkelig ikke den Witten Kvie. ”Ja, kinne do it den, så kinne do it ret møj”, råbte han og løb videre. En dag havde fader besøg af en lærer fra omegnen. Da han skulle gå og sagde farvel, gav han også hånden til mine små søskende, som legede i gården sammen med Thorvald. Han gav også hånden til lille Thorvald, men denne trak sig tilbage og stak hånden om på ryggen, mens han sagde: ”Næ! A æ it dejnens!”.

Foldby skole 1899/1900 med lærer Thiesen. Nr. 2 fra venstre i forreste række er Jens Jensen fra Foldby Mark. Nr. 6 er Anton ”Fusager” Jensen.

Onkel Vilhelms Erindringer er venligst udlånt, med dette festskrift for øje af F. V. Thiesen i Holte, som er barnebarn af gamle lærer Thiesen. En del af erindringsmaterialet er henlagt i Hinnerup lokalhistoriske arkiv, hvor det kan studeres i den oprindelige udformning.

Underskrevet af Christian Siegumfeldt

Landsbydinens Jerimiade

Lærer Jens Knudsen blev kendt som folkeskribent under navnet Peder Jæger. Han blev født i Norring 1840, blev lærer i 1860 og var fra 1861 lærer i Norring, hvorfra han i 1871 blev kaldet til lærer i Tinning hedeskole.

Rimbrev til en Ven

Du ønskede at høre, naar jeg lod Pennen røre
hvordan jeg mig befandt. Jeg sige kan for sandt
jeg har det nogenlunde – omtrent som Lænkehunde.

Af Embedsmand man ærer – og det er ugalant –
vist mindst en Skolelærer, som er Suplikant,
som søge maa om Brød at undgaa – Hungersnød.

Man dybt sig ned maa bukke til Pederne de smaa,
der ofte knap forstaa saa meget som en Dukke.

Den værste Papegøje kan ofte gaa og støje
hvad under i sin Stampen med Riset eller Tampen,
Man vover sig i Kampen og slaar de kaade Dreng,
saa de med Hoved hænge og skraale, vræle længe.
Når drengen kommer hjem, han Klagen fører frem,
”Den Dien er alt for streng”, og før han søger seng,
for ham saa dejligt kjæler den ømme, blide Mor,
mens Taaren frem sig stjæler, da sket er Uret stor.

Saa skrap som Nordenvinden hun laver nu et Spind,
som Manden falder i, hvis han har Sympathi
for deres ”søde Dreng”, der af den Dien, det Skarn
har fået drøje Bank, at frygtes maa Skavank.

Da Moer saa ynksomt græder, gaar Faer til Poul og Peder
om Vink og Raad han beder saa dum som nogen Vædder,
men falsk som en Forræder for smærtelig som Bien
at stikke deres Dien, som miste skal sin Hæder.

De sidder nu i Rad om Puns som Kløverblad
og snart i Fryd og gammen med Brask de tale sammen,
lig Hanen, rød i Kammen, mens dejligt smager Drammen
og ej de føle Skammen, thi Rusen sprængt har Hammen,
så Hævnen bliver Flammen, der siger Ja og Amen
og leder til det Resultat, der forekommer dem probat
at føre Klage frem for Præst, der snart Skolen bliver Gjæst
uagtet daarligt Vejr og Blæst med Hagelbyger fra nordvest,
naar ej man har et daarligt Ho´de, men ganske vist ej tør formode
om vel lidt syndig er vor Klode, saa faa kun nødig gjør det gode

at Præsten selv kun er en Klinte, der giver Dinen hvasse Finte,
fordi han Klagen har in minte. Men sker det dog saa tror jeg næsten,
at Dinen bukke skal for Præsten, en Banghed vise som for Pesten.

Thi komme de hinanden rigtig i Totterne
jeg tror for sanden, at Dinen gaar til Rotterne.
Ja faar han saa fra Stedets Præst kun tør, tvetydig, kold Attest,
da blive ømme, hovne Fødderne,
paa Ture om ved Sognerødderne,
mens lutter hule ere Nødderne,
han knækker, ja han væk er,
han faar dada som Skolepogen
og bliver kun sat i Ravnekrogen
som simpel Mønt, som Kobberskilling,
der savner Hæder i sin Stilling.

Man hundser ham af alle Kræfter,
er han utilfreds, ej høres efter.
Sæt, at i Stykker springer Ruderne
- Da de er sat for krappe i -
Se strax begynder Ugletuderne,
man kommer let i Maskepi
med "vise Fædre", store Snuderne,
der hyle som Efteraarsbebuderne,
der komme før Vinter En forbi,
ja var man nu ligefrem Geni,
der ej sig bøjer for Landsbyguderne,
man deres Munde fik nok lukt i.

Men om Pardon! Jeg som Ælling
nu pludrer vistnok i Fortælling,
imens det hele er en Vælling,
et Kvæk som af en Ærtekjælling
og langt fra en forstaaelig Melding
om mine Kaar i Byen Felding.

Hermed Lev vel. Skriv snart igjen.
Et Ord fra Dig mig altid Vederkvæger,
jeg skriver nødigst ærbødigt
men ærligt og kærligt

Din hengivne Ven

Peder Jæger

Landsbydinen = Landsbydeggen

Tinning Hedeskole er bygget i 1869. Skolebygningen ligger stadig overfor Solkær Brugs.

Skoleminder fra Tinning omkring århundredeskiftet

Margrethe Ågaard Jensen er født på Tinning hede i 1898, gik i Tinning forskole 1905-07 og i Hedeskolen 1907-12.

Mit barndomshjem lå ved en skov
i læ for barske vinde
i vinterslud og sommersol
var gæstfrihed af finde.

Med disse ord vil jeg forsøge at skildre min barndom, fødested og hjemegn.

Jeg er født på Tinning mark i 1898. Har gået i den nu nedlagte forskole og hedeskole i Tinning mark og gået hos 2 lærerinder, 3 lærer og 2 vikarer. Lærer Ravn Pedersen, som jeg gik hos, sad i embedet omkring 40 år,

og de 2 foregående passede ikke befolkningen, og de rejste begge efter korte åremål. Lærerinden i forskolen havde 1.klasse, hvor vi gik i 2 år, og 1.læreren havde 2. og 3. klasse; 3.klasse om formiddagen og 2.klasse om eftermiddagen.

Lærerinden havde eleverne til håndgerning 2 eftermiddage ugentligt, store for sig og små for sig. Dengang begyndte vi med at strikke en klud i bomuldsgarn, så lærte vi at sømme et lommeværkløse, som for de fleste af os bestod af en medbragt klud hjemmefra. Som regel fra et kasseret ternet forkløse. Så strikkede vi et par strømper i uldgarn, nogle var faste og stive, andre løse og lækede, og passede til alt andet end børneben. Materialerne skulle vi selv medbringe. Resultatet fik vi med hjem, hvor de fleste mødre trevlede hele herligheden op og strikkede det om, som børnene havde slidt med i 2 år eller længere.

Håndgerning med de store elever i Tinning Forskole 1908. Første klasse gik 2 år til lærerinden. Her er det Johanne Pedersen.

Efter konfirmationen (vi børn fra Foldby-og Tinning Hede gik til præst i Vitten og blev konfirmeret der, p.g.a. afstanden til Søften) kom alle børn ud af skolen og børn fra husmands- og småkårhjem kom i tjeneste på bondegårdene. Ualmindeligt var det ikke, at drenge i 10 års alderen fik en plads som horddreng eller stikirenddreng for sommeren. Arbejdet bestod i at trække køerne ud og ind, flytte får samt andet småkram, og da de fleste brugte rebtøjr, var det ikke rart når det var vådt og stift. Drengene skulle ofte trække køer ud og flytte får og andet, inden de skulle i skole, og læreren var fortrolig med, at den slags elever ofte faldt i søvn i skolen, hvilket var tilgiveligt, da de for det meste blev purret af sengen ved 5 tiden om morgenen, og først var færdige ved 9 tiden om aftenen.

Erindringer om en landsbydegn

Jens Knudsen var født i Norring, blev lærer ved Tinning Hedeskole i 1871 og blev i embedet i 34 år til 1905. I daglig tale blev han kaldt Degnen og hans kone Degnmadammen. Lærer Knudsen kom meget i mit hjem, og jeg husker ham tydeligt, skønt han rejste, da jeg begyndte skolegangen.

Dengang hørte der en skolelod til skolen ca. 6 tønder land. Jorden blev dyrket godt, efter den tid, og var det meste af degnens løn, men folk var flittige og nøjsomme, og i lærerhjemmet har de måttet nøjes med lidt. De havde 3 sønner, som alle blev holdt til bogen, én blev præst, en anden blev lærer og nummer 3 blev dyrlæge.

Jens Knudsen var selv en begavet mand, og kunne også godt lære fra sig, til de børn som ville lære noget, mens de mindre begavede ikke interesserede ham, alligevel blev der sagt, at der altid var gode resultater ved den årlige eksamen. Da forskolen blev oprettet i 1901, skulle de små elever til forskolen, hidtil da der kun havde været en skole, havde Jens Knudsen både de små og de store. Lærer Knudsen sagde, lærerinden kunne få alle de ubegavede børn, han selv ville beholde alle de begavede.

Tinning Forskole 1910. Skolen var bygget i 1901 og var akkurat mage til forskolen i Korsholm.

Knudsen blev kaldt lidt af en særling, men mon ikke det var lidt af en heltedåd, trods små og trange kår, den glæde det var for ham at leve i yderste nøjsomhed for at få sine børn i vej. Knudsen var ikke kun bonde blandt bønder, han var mere. Han var digter. Under navnet Peder Jæger, skrev han en del små fortællinger,

alle på jydsk og i den dialekt, som taltes her på egnen. Det hændte han digtede i skoletiden, og så var han så langt væk i sine tanker, at børnene fik lov at passe sig selv eller fik et langt frikvarter. Når han endelig vågnede op, skulle børnene til at bestille noget, men så var de ikke oplagte og kunne finde på at lave numre. En dag børnene var særligt uoplagte, sagde Knudsen til dem, at han vel så godt kunne prædike for naboens gæs, de gik jo lige udenfor. I middagspausen drev børnene derfor nogle gæs ind i skolen, men de selv forsvandt i alle retninger.

Om degnen fik fast løn ved jeg ikke, jeg tror det ikke, men Kommunen skulle yde brændsel, som bestod af tørv fra mosen og træ fra skoven, suppleret med kul. Jeg kan huske præsten og lærerne fik frivillige pengebidrag. Offerpenge kaldtes de. I starten af min skoletid fik vi offersedler med hjem, hvorpå vor fars navn stod. Det var en lille lap papir, blå til degnen, hvid til præsten eller omvendt, der blev pengene pakket i. Degnens blev afleveret i skolen, dem til præsten blev afleveret ved alteret i Foldby kirke. Skikken blev afskaffet da jeg var omkring en halv snes år.

Jens Knudsen døde i Gjerrild Præstegård oktober 1916.

Først når den sidste som har ham kendt
er borte, så er hans livsværk endt.

Skrevet af Margrethe Ågaard

Norring Skole

Fortalt af Chresten Christensen, der er født i 1906 på Hovmarken i Norring. Han gik i Korsholm forskole 1912-14, og i Norring skole fra 1914-20.

Skolen i Norring blev oprettet i 1840 og nedlagt i 1936, da den ny fællesskole ved Korsholm blev taget i brug. Jeg vil her berette om, hvad jeg husker fra min skoletid.

Det drejer sig om tiden fra 1915-20, da jeg blev konfirmeret og gik ud af skolen. Jeg skal lige oplyse, at jeg i de første 1½ år gik i skole i forskolen i Korsholm sammen med børnene fra Foldby.

Korsholm forskole fotograferet 1.maj 1910. Nr. 3 fra venstre er Minethe Skødt gift Jensen fra Damsbro. I døren står forskolelærinde fr. Laura Petersen.

De fleste havde lang vej til skole, især de der kom fra Højvang, Riis og skoven ved Norringuhre. Dengang gik vi på vores ben, for der var ikke mange, der havde en cykel. Vi gik i træsko og havde kludeskoene i tornysteret eller i rygsækken, for der var ingen gummistøvler på det tidspunkt. Om vinteren gik vi i træskostøvler. Medens vi gik i forskolen, gik vi ad Hovmarksvejen, der ikke altid var lige god om vinteren. Til skolen i Norring fulgte vi kommunevejen, men vi kunne også gå ad den skolesti, der gik fra den anden Hovmarksgård, tværs over engen og ind i byen mellem købmanden og bødkeren.

Der var kun 2 klasser i Norring skole. 2. og 3. klasse eller "bette" og "stue" klasse, som vi kaldte det. De store gik i skole om formiddagen, de små om eftermiddagen. Om vinteren var det fra kl.9-12, seks dage om ugen, og om sommeren fra kl.8-12, undtagen onsdag og lørdag, da havde vi fri. Der var kun en skolestue. I den ene halvdel af huset boede læreren. El- eller centralvarme fandtes ikke dengang, men en stor kakkelovn skulle opvarme stuen. For at de der sad lige foran ovnen ikke skulle få det for varmt, var der foran en stor skærm, der fordelte varmen lidt. Til at fyre i ovnen blev der brugt træ eller tørv. Der kunne muligvis også fyres med kul eller koks, men det var ikke til at skaffe under verdenskrigen.

Skoleåret begyndte 1.maj i forskolen og i de andre skoler 1.november. Det fulgte sådan set de almindelige skiftedage på landet.

Da jeg begyndte i Norring, havde vi lige fået en ny lærer, Larsen hed han. Den gamle lærer var rejst, og efter nogle måneder med vikar, var det gået noget ud over diciplinien, men det fik den nye lærer hurtigt genoprettet. Da var det ikke forbudt at give en næsvis dreng en lussing. De store drenge skulle lige prøve, hvor vidt de kunne gå. Det var sjældent der faldt lussinger i de fem år, jeg gik i Norring skole, men når det skete, var det velfortjent, syntes vi alle, ja selv synderen accepterede det.

Den nye lærer blev hurtigt afholdt i hele skoledistriktet, på grund af sin dygtighed og retfærdighedssans. Flere ting blev indført, bl.a. noget der blev kaldt ”taktskrivning”, så vi fik blødere håndled og ikke sad krampagtigt og knugede blyanten eller pennen. Et eksempel på hvor glade alle sammen var for den nye lærer er, at da han søgte en større stilling blev der i hele skoledistriktet indsamlet en sum, for at han kunne få et tillæg til lønnen. Dette skulle gælde i 5 år, og glade var vi, så var vores skoletid nemlig reddet.

Der var ikke så mange fag i skolen dengang, men vi havde jo også kun 16 timer ugentlig om sommeren, og 18 timer om vinteren. Fagene var læsning, regning, skrivning, retskrivning, historie og geografi.

Skoledagen begyndte med morgensang og læreren bad fadervor, og så begyndte arbejdet kun afbrudt af et frikvarter. I skolen var der tavler, som vi skrev med grifler på, og de blev brugt til regning, og når tavlen var fuld, skulle det vises til læreren, der så skulle se, om regnestykkerne var rigtigt udført. Derefter kunne vi viske tavlen ren og starte forfra. Bøgerne til danmarkshistorie, geografi, bibelhistorie samt læse- og salmebog skulle vi selv købe. Grifler, blyanter og penne skulle vi også købe, men blækket var gratis.

En gang om året blev der afholdt eksamen. Så mødte skolekommissionen op med præsten i spidsen for at høre, om vi nu havde lært noget i årets løb.

I frikvarteret løb vi bare ude på vejen uden for skolen. Vi havde en legeplads, men den lå lidt fra skolen, så det var kun om sommeren vi løb derop og legede. Den blev også brugt til den smule gymnastik vi havde.

Norring 1910 Fra venstre Alma Rasmussen, Arne Rasmussen gift Bitsch samt lærer Ammenthorps børn. Yderst til højre Kresten og Cecil Mari Gravggaard. Bag det lille vindue i skolens gavl var der dengang brændehus for skolestuen, som lå i husets øst-ende.

Legene i frikvarteret skiftede med årets gang. Når det begyndte at blive forår og solen skinnede, kom marmorkuglerne frem, en træskohæl i jorden i kanten af vejen og drejet et par omgange, så havde vi et fint

rundt hul at spille med marmorkugler i. Ellers spillede vi langbold eller mange andre lege, der ikke krævede andet end vores opfindsomhed.

Når bøgen sprang ud, var vi altid en tur ved Niels Ebbesens Eg. Vi fik en 10 øre med hjemmefra til en sodavand hos købmanden og så vandrede vi med læreren i spidsen, ud af grusvejen til skoven, hvor vi legede dejligt på voldene og gravene ved den gamle eg.

Korsholms forskole på skovtur til Niels Ebbesens Eg i 1919 med Frk. Laura Petersen.

Når foråret kom, var vi også i Århus Teater, hvor der var forestilling for vi børn. Jeg kan huske, at vi så Jeppe på Bjerget. Ved samme lejlighed så vi en film i Fotorama eller Kosmorama. Det var første gang jeg så Charlie Chaplin. En anden begivenhed i årets løb var sommerudflugten. Første tur jeg mindes, gik til Rebild Bakker. Resten af skoletiden kunne vi ikke komme med toget på grund af kulmangel, så vi nøjedes med småture på cykel eller til vogns.

En gang havde vi besøg af én, der rejste rundt med et dukketeater, det kostede vist 10 eller 25 øre at se det.

I Norring skole var der også et bibliotek, det bestod af 2 store skabe fyldt med bøger. Det ene skab indeholdende bøger for voksne, og det andet børnebøger. En gang om ugen kunne vi låne en bog. Norring skoledistrikts bogsamling, som det blev kaldt dengang, blev vistnok startet i halvfemserne, mens Ammenthorp var lærer. Det var lærerne der ordnede alt med udlån af bøger, og byrådet bevilgede hvert år et beløb, så der kunne købes nye bøger til skoledistriktets bogsamling.

Foldby og Norring skoler på udflugt til Rebild Bakker 1914. Sidste del af turen foregik i hestevogn fra Skørping station.

Bibliotekerne for Norring og Foldby blev samlet på den nye kommuneskole i Korsholm og opstillet i det nuværende lærerværelse. Det er hvad jeg husker fra den tid, jeg gik i Norring Skole.

Norring Skole 1922. Mathilde Vester Frederiksen, Norring står øverst i billedet ved siden af lærer Frausing.

Et lærervikariat i 1921

Karoline Lyngby, gift Keldberg, er født i Højvang i 1901, gik i Korsholm forskole 1908-10 og i Norring skole 1910-15. Karoline Lyngby var læreraspirant hos lærer Larsen, og fik bl.a. nedenstående vikariat.

Norring Skole 10.8. 1921

Kære Karoline.

Nu kan Du godt belave dig paa en ordentlig Forklaring. Jeg synes, jeg har saa meget at fortælle dig, at jeg mindst maa have 10 Sider til det, men det kan jo være, jeg kan klare mig med mindre. Det var kedeligt, at vi ikke kom til at tale sammen, da du var hjemme, men derfor bærer jeg jo Skylden, saa det kan ikke nytte at skælde ud. Naa jeg tænker nu ogsaa, vi kommer til Forstaaelse endda. Saa begynder vi:

3. Klasse

Mandag: Dansk, Historie, Regning, Gymnastik (Sanglege)

Tirsdag: Dansk, Bibelhistorie, Salme, Regning

Torsdag: Regning, Geografi, Sang, Gymnastik (Sanglege)

Fredag: Skrivning, Bibelhistorie, Salme, Regning

2. Klasse

Mandag: Dansk, Historie, Regning, Sanglege

Tirsdag: Dansk, Bibelhistorie, Salme, Regning

Onsdag: Regning, Geografi, Sang, Sanglege

Torsdag: Dansk, Historie, Regning

Fredag: Dansk, Bibelhistorie

Lørdag: Geografi, Skrivning, Sanglege

Torsdagens Regnetime med 3. Klasse må helst være en Hovedregningstime. Det vil sige, du skriver 4 a 5 Stykker op paa Tavlen, naar de er regnet, saa Tavleregning. Jeg har en hel Del stykker liggende i Andersens Hovedregningsopgaver, dem kan du godt bruge. Du må ikke tage dem, der er skrevet paa blaat Papir, det er de nyeste. Du maa ogsaa gerne lave nogle selv eller finde nogle andre i de tre HovedRegningsbøger, som jeg lægger ned i den midterste Skuffe.

I Geografi har de det første om Asien. Børnene maa endelig kunne Grænserne og Naturforholdene, det politiske er mindre vigtigt. I Historie har de om Holberg, lad dem bare køre videre, har du noget at fortælle dem, er det godt, har du det ikke, er det ogsaa godt. Hvad Bibelhistorie angaar, da er det knapt jeg ved hvor langt de er kommet i det nye Testamente, men lad dem bare blive ved at fortsætte. Salmen: Op I Kristne, ruster Eder o.s.v. kan du lade dem lave færdig, og saa kan du slev bestemme, hvilken de saa skal have. Skrivning: 11 og 12 Hæfte af Haandskriftsbogen er nu hjemkommen, og de, der ikke har skrevet dem ud, skal gøre det. Der er dem, der skriver Afskrift, som ikke har skrevet disse Hæfter, og de skal altsaa i Lag med dem nu.

Norring Skole 1920

Hvis du ikke underviser i Sang, læs saa lidt for dem af Paw, det er en Bog, som ligger i den midterste Skuffe, du kan let kende den. Penne har jeg købt, de koster 4 Øre. Der ligger en lille Liste, hvorpaa de kan skrives, som ikke har betalt kontant. Grifler sælges ikke. Det var så tredje Klasse, nu kommer anden:

Den Klasse skal jo have Eksamen sidst i Oktober, saa den maa jo spændes lidt for. Med Hensyn til Regning da maa du gerne om Onsdagen skrive nogle Stykker op paa Tavlen. Lette Ting i Addition, Subtraktion, Multiplikation, Division, Forholdsregning og Brøk. Derefter lidt Hovedregning ikke for svært. Dansk det sædvanlige. Stav de vanskeligste Ord med dem inden de skriver Stykket ned. Lad dem finde Navneord, Udsagnsord og Tillægsord.

I Geografi har de for Tiden om Norge, derefter Sverige og Rusland, endelig grundigt. Læg særlig Vægt paa Grænser og Naturforhold.

I Danmarkshistorie begynder de at repetere fra Begyndelsen af Bogen. 4 a 5 Sider ad Gangen, som det er svært til. Gaa let hen over Myterne (Sagnene). Tiden fra 827 skal kunnes perfekt.

Bibelhistorie: Lad dem begynde at repetere det ny Testamente straks, 3 Sider ad Gangen, ingen Skaansel. Bjergprædiken og Jesu Samtale med den samaritanske Kvinde skal ikke læres. Af Salmer skal gennemgaas No. 63, 94, 137, 674, 657 og 662, det er anden Gang.

Der er nogle Stykker, der har Tabel, de skal høres om Onsdagen. Saa er der vist ikke mere, skulde det alligevel vise sig, kan du skrive. Du skal nok faa min Adresse i København. Kan du ikke styre dem, lad mig det saa vide, saa kommer jeg hjem.

Provsten og Skolekommisionen har godkendt dig.

Mange venlige hilsner

Poul Larsen

P:S. Peer i tredje og Poul sam Maren i anden Klasse, er umulige, de KAN ikke lære deres Lektier. Lad dig dog ikke forstaa med det. (Navnene er opdigtede). Lad dem slippe saa vidt muligt for Eftersidning.

Foldby skole i Lærer Madsen tid

Jens Christian Nielsen født 1910 i Vindmøllegaard, Foldby, gik i Korsholm forskole 1917-19, og i Foldby skole 1919-24.

Edel Nielsen, gift Nielsen, er født i 1913. Gik i Korsholm forskole 1920-22, og i Foldby skole 1922-27.

Lærer Madsen kom til Foldby i 1916, og huskes som en god lærer, som gjorde sig vellidt i byen ved din hjælpsomhed. Under den Spanske syge i 1918, cyklede han ofte til Hinnerup efter Medicin. Dengang var det af betydning for et landsbysamfund, at også læreren tog del i det offentlige liv og han sad da også i Brugsens – og Forsamlingshusets bestyrelser. Lærer Madsen var tillige kirkens organist.

Skolegangen var indrettet således, at man gik til lærerinden sammen med Norringbørnene i forskolen (nuværende fritidscenter) i 1 ½ år. Man havde 3 timers skolegang hver formiddag året rundt, undtagen søndage og helligdage samt i ferier. Ferierne lå ikke i så faste rammer, som de gør nu til dags. Sommerferien, som dengang blev kaldt høstferie, var helt afhængig af vejrliget, d.v.s. var der tidlig høst, faldt også ferien tidligt, var høsten sen, var ferien ligeså. Høstferien varede i øvrigt kun ca. 1 måned. At kartoffelferien faldt, når rodfrugterne skulle høstes, var naturligvis en selvfølge.

Skoleforløbet var delt i 3 klasser. 1. klasse, var som beskrevet hos lærerinde Frk. Laura Pedersen. 2. og 3. klasse var hos lærer Madsen. Fagene man lærte var ikke helt som nu. Dansk, skrivning og regning havde man, og lærer Madsen var især dygtig som regnelærer, men hertil kom fag som historie, gymnastik og religion.

I løbet af skoledagen, havde man kun et frikvarter, men det var til gengæld på 30 minutter. I hovedskolen gik den ene af klasserne kun 4 dage om ugen. I 2. og 3. klasse havde man 4 timer daglig. Vi gik i 2.klasse to år. I 3. klasse gik man to til tre år alt efter hvornår man skulle konfirmeres. Ved eksamen var præsten og skolekommissionen til sted under overhøringen. Konfirmationen foregik som regel i oktober, og man gik ud af skolen til november, klar til at komme i en plads., som sædvanligvis var på en gård.

Korsholm skole 1919. Yderst til venstre Mathilde Vester Frederiksen. Til højre lærerinden Frk. Laura Petersen

Ved skolen i Foldby havde vi en stor legeplads. Den gik helt oppe fra skolebygningen ned til svinget ved Tinningvej, hvor en del af den nuværende frugthave ved rutebilstationen ligeledes var en del af legepladsen. Ved pumpen i gården hang der en kop, som vi børn kunne drikke af, det hændte jo, at man blev tørstig i løbet af frikvarteret. I de første mange år, som ganske vist var før vores skoletid, foregik gymnastiktimerne på legepladsen hvor også ribberne var opstillet. I 1915 blev ribberne flyttet til det nyindviede forsamlingshus, hvorefter gymnastiktimerne om vinteren foregik her.

I frikvarterene legede pigerne To mand frem for en enke, mens drengene for det meste spillede marmorkugler. Om vinteren hændte det, at lærer Madsen besluttede, at vi skulle en tur ud på ”siigen”, det vil sige et lavvandet område ude på Damgårds ager, vest for byen. Lærer Madsen var dygtig til at løbe på skøjter, naturligvis var de hverken hulslebne eller med støvler, som nu om dage, men morsomt var det alligevel. Det må tilføjes at man selvfølgelig ikke fik en hel time fri til den slags løjer, nej, man fik en halv time i forbindelse med frikvarteret.

Lærer Madsen var et meget venligt menneske, og uhyre langmodig med os børn. Det skete kun yderst sjældent der faldt øretæver. En dag gik det særlig vildt til i frikvarteret, vi drenge skød til måls med marmorkugler efter hovedstæderne på det ophængte landkort i skolestuen, med det resultat, at alle 7 kort blev gennemhullede. Vi fik nu ingen prygl, men lærer Madsen lod os sidde efter en time.

En gang om året var der udflugt. Vi tog med tog til forskellige byer i Jylland og til Himmelbjerget, som også var et yndet udflugtsmål. I 3. klasse var vi i Århus teater. Vi tog rutebilen som kørtes af rutebilejer Albert Nielsen. Foldby-Århus ruten startede i 1919 og havde dengang endestation ved Landmandshotellet i Vestergade nr. 48, hvor mange landboer fik spændt fra, når de skulle til byen. Her kunne vi spise vor medbragte mad og købe en sodavand til. De fleste af os havde cirka 1 krone med til slik, hvilket var en stor flothed.

Skolen, som jo nu er rutebilens endestation i Foldby, ligner på mange måder sig selv, men alligevel var den helt anderledes. Overfor skolen havde læreren et udhus, engang havde der hørt et mindre landbrug til skolen,

men jorden som havde matrikel nr. 1a, blev solgt fra af sognerådet allerede omkring århundredskiftet til husmand Niels Sørensen. I skolegården var der tillige 8 gammeldags lokummer på række (4 til drengene og 4 til pigerne). På det første lokum havde man slået en pind over brættet, fordi der omkring 1918 havde siddet en med tyfus, hvilket blev betragtet som uhyre smittefarligt. Den blev ikke fjernet igen før efter 1924.

Selve skolen indeholdt en forgang, skolestuen og lærer Madsens privatbolig. I forgangen var der en reol med små rum, hvor vi kunne anbringe vores træsko. Om vinteren var træsko næsten det eneste fodtøj. Om sommeren gik vi i gummisko. Man gik ind i forgangen, hvor hoveddøren er i dag. Til højre lå privaten og til venstre selve skolestuen, som nu er lavet om til rutebilgarage, men de små vinduer, ud mod havesiden, er stadig det samme. I skolestuen var der to rækker skolepulte. I rækken nærmest døren sad pigerne, i vinduesrækken sad drengene. Rækkerne var adskilt af en bred midtergang i hele skolestuens længde. For enden af drengenes række stod katederet og for enden af pigerækken en tavle. Op ad væggen, ind mod privaten var endvidere en stor kakkelovn, hvor der blev fyret med træ og tørv, som hentedes i udhuset.

Lærer M.P. Madsen fotograferet med eleverne i skolegården i Foldby 1919.

Når fotografen kom, fik vi naturligvis besked i forvejen, og mødte på selve dagen i vort bedste tøj. For pigerne var det daglige tøj en kjole, som blev delvis dækket af et forklæde, sorte hjemmestrikkede strømper, og spidse træsko eller gummisko.

Lærer Madsen var som sagt en vellidt mand i byen. Han var ugift, men havde forskellige husbestyrerinder – i mange år en frk. Kristiansen. Ved skolesammenlægningen med bi-skolen i Norring flyttede lærer Madsen ned til den nye skole ved årsskiftet 1935/36.

Glimt fra skolens første år

Agnethe Møller Jensen gift Gydesen, er født på Rosenlund, Foldby Mark i 1930. Gik i Korsholm forskole 1936-38, og i Korsholm fællesskole fra 1938-44.

Som en fra ”Jubelårgangen” skal jeg prøve at nedfælde spredte glimt fra min skoletid.

Vi var en lille flok, kun 7, der begyndte den 1.april 1936 i forskolen hos Frk. Rasmussen, der under sin sygdom afløstes af Frk. Christensen, Hovmarken. Vi skrev på tavle med griffel og lærte at stave efter ABC. Skolestuen havde en kakkellov i krogen og brændekasse. Vi sad ved de gamle pulte med oplukkelig klap og et blækhus i midten.

Det første billede fra Korsholm fællesskole i 1936. Øverst til højre står 1.lærer J. Frausing.

I 3. klasse skulle vi så over i den fine nye skole, men det var der vist ingen der tænkte på, for vi havde aldrig kendt ”den stråtekte”, som endnu var i brug i de fleste landsbyer dengang.

Her var store lyse rum, højt til loftet og store vinduer. Pultene samt katederet var gule. I katederet var hylder med plads til bøger og hæfter.

Lærer Frausing havde lokalet til højre, og lærer Madsen det til venstre. Forhallen havde gule fliser på gulvet, der var 2 bænke og knagerækker, pigernes til højre og drengenes til venstre. Lige efter skolestuen var der til venstre sognerådslokale, hvor der under krigen var uddeling af rationeringsmærker. Til højre var der

omklædningsrum med brusebade. Midtfor kom man ind i gymnastiksalen og der var trapper op til første sal, hvor der var bibliotek, håndgerningslokale og sløjdløkke.

I forhallen var der god plads til leg i frikvarterene og vi legede de gamle sanglege og spillede bold op ad væggen til gymnastiksalen. Der var også god plads til leg i skolegården, hvor der stod et springvand og et enkelt træ. Der var læskure med bænke og toiletter. Vi legede tik og en leg, der hed klump samt sving-figur o.m.m. Når frikvartererne var slut, bankede Frausing på sit kontorvindue og så skulle én af eleverne ringe med klokken. På den anden side af landevejen boede købmanden, og hvis vi var ved muffen og havde en 2- eller 5 øre til slik, smuttede vi over til ham.

Under krigen var der koldt på mere end en måde. I den periode kunne man kun få tørv til at fyre med, og det var ikke af den bedste kvalitet, så det var meget koldt med de store vinduer. Hvis vi sagde, der var koldt, kunne Madsen finde på at gå hen til en radiator og lade som om, han brændte sig på den. Til gengæld kunne solen hjælpe godt, så de sidste timer kunne være lidt sløve at komme igennem.

Undervisningen bestod af religion og salmevers, danmarkshistorie, dansk diktat, genfortælling og højtlesning. Der var sparsomt med bøger, de gik i arv, og jeg tror, at vi i hele skoleforløbet kun havde de samme bøger i religion, geografi og danmarkshistorie, (geografibogen var ikke meget bevendt, da alle grænser flød i de år). I regning havde vi som regel en bog til hver årgang.

De bedste timer jeg mindes, var den sidste time om lørdagen hvor Frausing tog sin violin frem og vi alle sang med efter sangbogen. Under Madsens sygdom havde vi vikar. Det var én, der hed Grønbæk, og vi havde også Ove Rasmussen (mejeriet) en tid, og af og til Fru Frausing. Frk. Rasmussen havde vi til håndarbejde og gymnastik.

Fjerde og femte klasse bestod af 2 årgange, vi var nok ca. 20 i hver af disse klasser, og når der havde været bogudlån på biblioteket, skulle der 2 store piger op og sætte bøger på plads for Frausing. Vi syntes det var en dejlig afveksling i den daglige rutine.

Mens vi gik i 1. klasse, var der en større dreng, der døde. Han hed Preben Sommer, og alle elever skulle strø blomster, hele vejen op til kirken.

Gymnastikpiger fra 1.klasse ved Korsholm forskole i 1935. Til venstre forskolelærinde frk. Anna Rasmussen.

Hvert år i marts måned havde vi eksamen. Så mødte vi i det pæne tøj og havde måske en 25 øre at solde for. Medlemmer af skolekommissionen var der for at høre på os. Ja, vi havde også skriftelig eksamen med diktat og stil og regneopgaver, og vi fik skam også karakterer.

En anden tradition var den årlige skoleudflugt. Den første jeg var med på gik til Odense og Odinstårnet, så det må da have været i 1936. Forældrene måtte gerne tage med de mindste, men jeg var alene afsted. Vi kørte med tog derved, og var oppe i Odinstårnet. Jeg syntes det var meget højt oppe, og bilerne nedenunder var som tændstikæsker. Vi havde også udflugter til Munkebjerg, Vejle og Himmelbjerget. Under krigen foregik turene med hestevogn til Pøt Mølle og Hadsten.

Ved skolefesten i Korsholm opførtes i 1939 en vældig komedie med kække riddere og smukke jomfruer. Fra venstre Nora Notlev, Ruth Pedersen, Sinne Kjeldberg, Karen Rasmussen, Ruth Mogensen, Vera Rasmussen, Kirsten Kjeldberg, Laura Severinsen, Elva Pedersen. Lærerinden er frk. Anna Rasmussen.

Når man skal skrive sådanne erindringer kan det ikke undgås, at de bliver farvet af nutiden og det er måske i vore dage noget af en begivenhed, at en skole har fungeret i 50 år, når vi ser alle de nye skolepaladser rundt omkring og så godt som alle landsbyskoler er nedlagt.

Korsholm skole har fulgt med tiden, og ikke ret meget er som før, det er vi jo heller ikke selv. Jeg slutter med at sige, at det ikke kommer så meget an på rammerne som på indholdet.

Nye tider

Børge Kromand født i 1928. Lærer ved Korsholm fællesskole fra 1957.

Da Korsholm Skole i sin tid var klar til at tages i brug som skole, vakte den sikkert beundring ved sit flotte udseende og den fremsynethed, hvormed den var bygget. Den længe ventede nye skolelov kom først i 1937 og blev de fleste steder ikke fulgt op af skolebyggeri før langt senere, da landet var faldet til ro efter 2. verdenskrig. Der manglede kun et skolekøkken, for at lovens krav kunne opfyldes.

Kom man fra syd, så man en stor flot skolebygning i mørkerøde teglsten. Ud fra hver gavl stod et læskur, også i rødt tegl. Sammen med to lærerboliger omsluttede skolen en raldækket skolegård, og på den sydlige side af denne, lige overfor den pyramideformigt opbyggede trappe af gule klinker var indkørslen indrammet af 2 lysegrønne halvcirkelformede mure. Samtlige vinduer og døre, der bestod af jern og glas, var malet i gule gardiner bag alle vinduer. De må have været syet af fortrinligt stof, for de holdt mindst 22 år.

Mod nord domineredes skolebygningen som i dag af gymnastiksalen. Den var på tre sider omgivet af græs, kantet af bøgehække. Lige indenfor bøgehækkene var der på begge sider en række lindetræer, og langs disse var på gymnastiksalens vestlige side en sti, for Foldby-børnene, medens Norring-børnene benyttede den østlige sti.

Al den symmetri blev brudt dels af flagstangen, den var af jern og en gave fra arkitekten med den klausul, at den skulle anbringes på vest-gavlen over vinduet, der gik helt til gulvet på 1. sal. En middelhøj mand kunne lige nå det nederste af den. For at man ikke skulle falde ud under en eventuel flaghejsning, var der anbragt jernstænger hen for vinduet, så det kunne åbnes ca. 25 cm. Desuden var der en fritliggende garage ved den vestlige lærerbolig, da den ikke her som ved den anden lærerbolig kunne anbringes i kælderen. Også her viste fremsynet sig i en tid, hvor en lærerfamilie med bil var omtrent lige så sjælden som en med to biler i dag. Samtidig løste garagerne også problemet med at få plads til brændsel.

Der har nok allerede ved indvielsen stået et valnøddetræ på det sted, hvor det endnu trodser flere årtiers anslag mod dets trivsel. Elever har i årevis rykket i det, rystet det, klatret i det, kastet bolde, kæppe og andet op i det, især i tiden lige før nødderne modnes. Og som vel det værste, er der med asfalt lukket for dets adgang til luft og vand til rødderne. Ved asfalteringen blev det for øvrigt påkørt af en af maskinerne og mistede ved den lejlighed et stykke bark, der var så stort, at mange tvivlede på, at det kunne betale sig at lade det blive stående. Men endnu springer det hvert forår ud, bærer blade, blomster og nødder, om end det i de senere år har været ret få.

Korsholm skole fotograferet i 1946. Bebyggelsen Korsholm mangler fuldstændig. Længst til venstre anes Randersvej med vejtræer.

Overfor skolen, hvor der nu er fritidsklub, havde Korsholm forskole, med lejlighed til forskolelærerinden længe ligget og været skole for de første 2 årgange skolebørn fra Foldby og Norring. Dette fortsatte den med, også efter at den nye skole var kommet i brug frem til 1962.

Var man kommet ind i skolegården – dengang kaldet legepladsen – gået op ad den flotte gule trappe og ind ad en af de gul- og grønmalede jerndøre, kom man ind i forhallen, der havde gulv af gule klinker. Herfra førte døre ind til førstelærerens – det nuværende A, og andenlærerens klasseværelse – det nuværende B. I den anden ende af forhallen var døre ind til sognerådets mødelokale – det nuværende køkken samt lærergarderobe – og til omklædnings- og baderum – det meste af forbindelsesgangen til den nye afdeling. Kikker man op i loftet, kan endnu ses, hvortil den gamle bygning gik. Midt i den inderste væg var der en skydedør. Når den var åben kunne et gymnastikhold let marchere ind på 4 geledder, om det var nødvendigt. Før man var inde i gymnastiksalen, kom man gennem et rum under balkonen. I dette rum var der trappe op til denne balkon og plads til gymnastikredskaber. På 1.sal var der håndarbejdslokale, nu C, sløjdelokale, D, og Foldby Sogns Bibliotek, der fyldte omtrent som det nuværende lærerværelse.

Ovennævnte indbydende rammer blev taget i brug af forskolelærerinde Frk. A. Rasmussen, der dog stadig mest arbejdede ovre i forskolen, enelærerne J.M. Frausing fra Norring skole og Madsen fra Foldby skole og ikke mindst børn fra de to skoledistrikter. I Foldby var glæden over den nye skole dog for manges vedkommende blandet med en smule bitterhed over, at skolen blev lagt i Norring. Nu skulle børnene fra Foldby jo over den farlige landevej for at komme i skole. Enkelte kunne dog godt indse, at det i modsat fald var Norring-børnene, der ville blive udsat for fare og måske tænkte ganske få på, at børnene længe havde krydset vejen de 2 første år af deres skolegang.

August 1964. den allerførste skoledag.

Skoleforløbet var nu 5 klasser: De 2 første årgange i 1. og 2. klasse i forskolen, 3. årgang i 3. klasse på den ”store” skole, 4. og 5. årgang i 4. klasse og 6. og 7. årgang i 5. klasse. Af dem, der ønskede videre skolegang, blev langt de fleste fra 4. klasse optaget på Hinnerup Private Realskole. Der var nu nogle enkelte der søgte optagelse i Hadsten. I 1946 blev lærer Madsen afløst af lærer Bjerregaard der, først i 50’erne afløstes af Magdal Kruse Madsen. Kruse som han omtaltes, gjorde sig ved sine evner og sin indsats så meget bemærket, at det varede adskillige år, efter at han i 1957 flyttede fra skolen, før man holdt op med at høre om, hvor fortrinligt alt var i hans tid.

Hvordan kunne man så nøjes med et almindeligt menneske som hans afløser? Selv om der ved forespørgsel oplystes at førstelæreren var ældre, så der snart ville være mulighed for advancement, var der kun tre ansøgere, hvoraf den ene var eneste ansøger til enelærer-embedet i Søften, der var opslået samtidig, så der var ikke mange muligheder.

Og hvad gik man så ind til? Min gamle lærer helt nede fra Hundslund advarede: Børnene i Korsholm, især drengene, var de værste i hele Århus Amt. Det skyldes måske tidligere omtalte Kruses heldige indflydelse, at de slet ikke levede op til deres rygte. I dag kan man næsten misunde sit yngre jeg, når man mindes, hvordan vi selv i slutningen af de 50 min. lange timer kunne sidde i B og høre, hvis en af pigerne i C var så uheldig at at tabe en synål på gulvet – hvis det var en strikkepind, fik vi et mindre chock. Læste vi i B en historie højt, som ikke blev færdig i den time, kunne Magda, vores håndarejds lærerinde, i frikvarteret spørge, om vi ikke

kunne tage resten i næste håndarbejdstime, for hun og pigerne ville gerne høre slutningen. Men, det kunne ske, op til et par gange om ugen, at et par sidekammerater havde en hviskende damtale – eller at en eller anden drejede sig lidt på stolen, og sådan noget skete måske ikke på andre skoler i amtet?

Førstelæreren, J.M. Frausing, havde som nævnt A som sit lokale. Det hed slet ikke A, men ”ind’ ve’ Frausing”. Han underviste i dansk, religion, historie, sang og sløjd. En timelærer, Magda Andersen, havde håndgerning og pigegymnastik, da Anna Rasmussen på grund af sygdom havde bedt sig fritaget for disse fag. Stod der regning, geografi, naturhistorie, biologi, fysik eller engelsk på skemaet for næste time, skulle man pakke sine sager sammen og tage dem med ud, for efter frikvarteret at kunne gå ind til andenlæreren i B. Det var ikke rart for en lille 3.klasse på 8-9 år at skulle ind og hente et glemt penaltus i 5. hos de 12-13 årige.

Korsholm skoles elever i efteråret 1959. Til venstre familien Kromand. Til højre Frk. Rasmussen og 1.lærer Frausing.

”Ind’ ve’ Kruse – øh, Kromand” var nogle meget moderne pulte. Bordpladen kunne hæves og sænkes, så den passede til dem, der skulle sidde ved bordet, det samme gjaldt stolesæderne. De var sat fast på bordet med et jernrør. Kom 5. klasse ind efter 3., kunne dejlig meget tid gå med at indstille borde, især hvis man var fiks, og lod være med at skrue stolesædet fast, så røg det i bund, når man satte sig på det. Endnu mere tid kunne gå, når det var de små, der kom efter de store, for de små kunne ikke altid selv finde ud af indstillingen.

Til andenlærerens fag hørte også drengegymnastik, om vinteren i salen, om sommeren som regel på den usædvanlige fodboldbane. En fodboldspillende kollega sagde engang: ”Korsholm? Det er jo der, de har verdens skæveste fodboldbane”. Højdeforskellen på de to baglinier var vist ikke over 6 m, og sidelinierne var det meste af vejen samme højde.

Gymnastiksalen var dengang uden loft, og når man med løftet hoved marcherede rundt i salen, så man lige op i tagstenene. Det var derfor ikke varme, man døjede mest med. Som regel kunne de to radiatorer i den ene

ende holde temperaturen over frysepunktet, og hvis en lærer med skistøvler, overfrakke og halstørklæde, og drenge i overtøj med huerne godt ned over ørene bare sørgede for at bevæge sig hele tiden, var det næsten behageligt. Hvordan pigerne klarede sig vides ikke, men næsten alle timer blev gennemført.

Opvarmningen var lærernes sag, for i hver lærebolig var et centralvarmefyr. Skulle der være varmt til skoletidens begyndelse, var det nødvendigt kl. 6.30 at gå ned i kælderen for at tænde op og fyre på med formbrændsel, nogle små, cylinderformede knolde, sammenpresset af et eller andet rimeligt brændbart. Blev kælderen tom for brændsel, sendtes der bud efter Laurids Mikkelsen, som med heste og vogn hentede ny forsyning i garagen og skovlede den ind ad et kældervindue. Det var vidunderligt brændsel. Kom man 10 skovlfulde i ilden, kunne der nogle timer senere tages 20 skovlfulde aske ud. Asken skulle bæres ud i en muret mødding, der lå i haven. I denne mødding lagde man også køkken- og haveaffald, og når den var fuld, blev der atter sendt bud efter Laurids og hans heste.

Hver sommer var man på skoleudflugt. Som udflugtsmål huskes København, der kun var for de ældste. Himmelbjerget, Ulstrup, Ålborg og Hjerl Hede. Alle lærer og elever og somme tider et par forældre deltog. Nogle elever foreslog, at den ældste klasse skulle tage på cykeltur i sommerferien. I stedet for lejede vi "Olufsborg" ved Horsens Fjord, og tog derned på sommerlejr. Faste daglige programpunkter var, foruden måltiderne, flaghejsning, rengøring af borgen, gåtur til stranden, ca. 2 km. hver vej, og forberedelse af maden hvor kartoffelskrælning var særdeles populær, man var nemlig sikker på at være fritaget for opvask. Disse sommerlejre var nok begyndelsen til de lejrskoleophold, som ældste årgang endnu får.

En plan, omhandlende skolevæsenet i Århus Amt, var ledsaget af en prognose, forudberegning, af børnetallet for amtets skoledistrikter. Ifølge denne prognose ville børnetallet falde så meget i Søften-Foldby kommune, at de 3 skoler hver ville få 2-3 elever pr. årgang. Man foreslog derfor fra højeste sted, at kommunens skoler nedlagdes, og eleverne fra Solkær og Korsholm skoledistrikter blev overført til den ny Haldum-Hinnerup Skole, medens Søften sogn skulle lægges til den ligeledes nye Bakkegårdsskolen. Sognerådet foreslog i stedet at centralisere kommunens skolevæsen i Korsholm og for at klare det nu absolutte krav om skolekøkkenundervisning, allierede de sig med Vitten-Haldum-Hadsten kommune om at bruge Haldum-Hinnerup skolens skolekøkken. På grund af de mange tilflyttere i Nørring, Foldby og især Søften blev der brug for alle lokaler, der var bl.a. en tid sløjdsal i en af garagerne, derefter tilbyggede man en ny fløj med 3 klasseværelser og 4 faglokaler og siden en pavillion, kaldet Barakken, men det er en helt anden historie.

Udvidelsen af Korsholm skole 1961 skete samtidig med, at man nedlagde skolen i Tinning, samt overførte de ældste elever fra Søften hertil. På trods af udvidelsen var det knebent med pladsen i 1960'erne idet skolen en overgang havde omkring 270 elever.

Skoledage

Yvonne Riis Jensen, gift Tønnesen, født 1955. Gik i Korsholm skole 1962-69.

Piger i fine kjoler, ankelsokker og sløjfer i hår,
og vandkæmmede drenge med brune bare lår,
stod i 1962 ved skolens port
og ventede – på hvad – i hvert fald noget stort,
for det var begyndelsen til selve livet
mente de fleste af ungerne og tog det for givet,
at det der med at læse og regne – det var ingen sag,
det kunne man da lære den første dag,
altså efter at Rasmussen – selveste Skoleinspektør'n
havde budt velkommen og sagt ”goddag, lille børn”,
nåh ja, så skulle man også lige først have besked
om det der med besøg på det lille hus, I ved,
om ikke at rende i utide – ofte sad man med krumme tær',
men selvfølgelig fik vi lov, hvis vi ikke ku' la' vær'.

A – B – C – D – E – F – G, den sang fik vi hurtigt lært,
men hvor var der meget andet, der var svært,
bare det at klippe og klistre og sætte bogstaver sammen til ord med mening
endte nogen gange med – papir og saks og lim i skøn forening
forfra – om igen, med tungen koncentreret lige i munden
her bagefter, var det nu meget sjovt – i grunden.

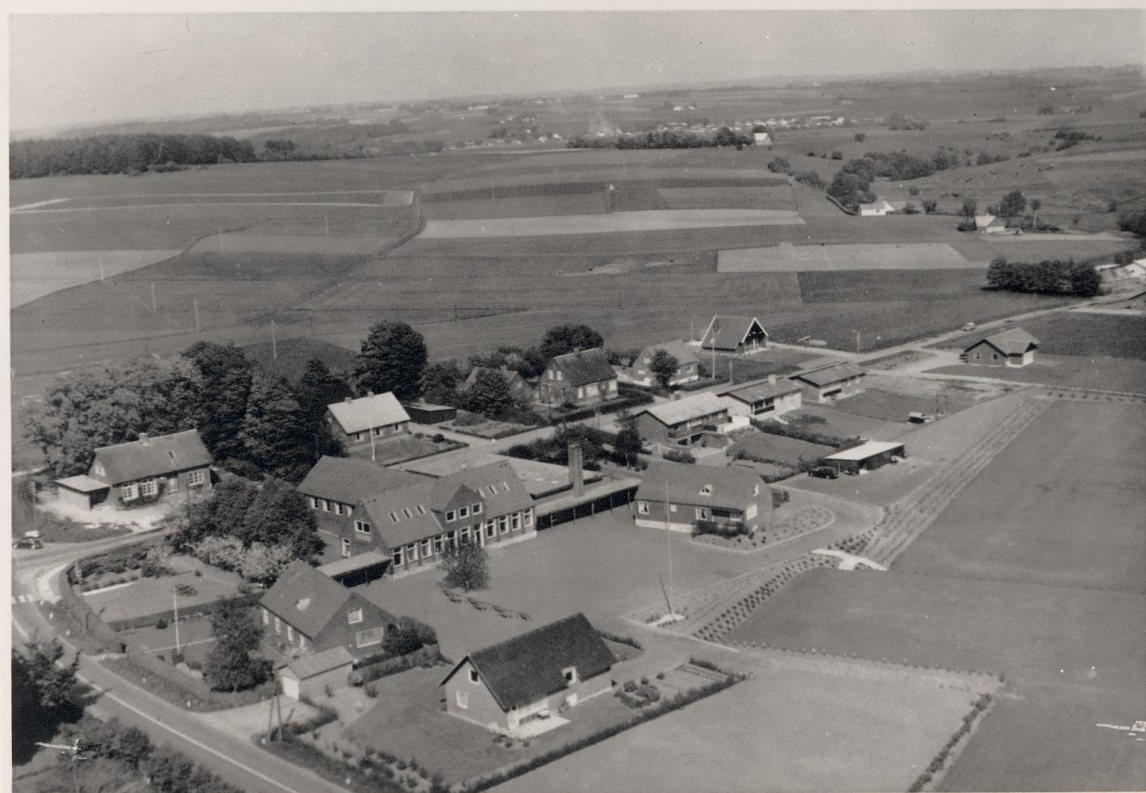
Regning kunne virke som noget helt uden logik,
men ved hjælp af terapi, fik vi osse på dette sat skik
minus, plus, dividere og gange
procentregning kunne få timerne til at virke lange
næh, så var det bedre med gymnastik,
det var der man skulle lære om ens egen motorik
imens man hoppede over både plint og hest og hang i tove
i de timer kunne man i hvert fald ikke sove.

Læg nu mærke til – at hvad der indtil nu er sagt, var om de første år,
og alle ved som bekendt – at tiden ikke stille står.
Det gjorde årgang 61 bestemt heller ikke,
en og anden af lærerne kan vel bekræftende nikke,
for pludselig var vi blevet til elever, af de lidt større,
der kunne li' at larme og lave maløre
både i regning og dansk, geografi, tysk og engelsk fik lærerne tur
og pyt så med at vi bagefter fik det store fur'
for hvad betød ryk i håret og en lussing, så man blev rød,
og måske senere – inden i sig selv – fortrød,
når man var dagens helt – i hele klassen,

ork – så ku´ man sagtens klare et par stykker til på kassen,
men kun lige indtil karakterbogen kom,
så var det jo ikke sikkert, de derhjemme syntes om,
at se et kryds, måske to, i rubrikken – jævnt godt,
den præstation var mindre flot.

7.klasse, hvilken næsten voksen lykke,
hvis det ikke lige havde været for det stykke,
altså kap. 5 – i 1. Mosebog,
eller et hvilket som helst andet – hvor man skulle være klog,
for i 7. klasse skulle man nemlig konfirmeres,
og af præsten grundig informeres
om kristendommens lære,
ind imellem må Tousgård ha´ syntes vi var sære,
for vi mente det var sjovere at spise af æblerne i hans have
end at lære salmevers, og hvad vi ellers skulle lave,
men det var trods alt kun en gang om ugen,
vi var på besøg hos præsten og fru.
Skolen sendte et fint telegram,
hvor lærerne havde sat deres monogram,
et fornemt foto af Korsholm skole, set ovenfra,
joh – en venlig hilsen skulle vi da ha´.

Vi nåede det hele, det var vel også det vi sku´
alt sammen, stort og småt, var begyndelsen til nu,
og lige så stolte og glade vi var den første skoledag i 62,
lige så stolte og glade og på vores egen måde tilfreds,
var vi syv år senere – da vi igen stod ved skolens port
og ventede – på hvad – det næste der skulle ske,
OSSE NOGET STORT.

22

Korshol skole efter udvidelsen. Selvom der næsten er tale om en arealmæssig fordobling, er der ikke ændret væsentligt ved skolens ydre fremtoning.

Korsholm skoles officielle billede 1986, som bl.a. benyttes som konfirmationshilsen til gamle elever.